ΕΤΟΣ Δ'. ΑΘΗΝΑΙ.—ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1915 ΑΡΙΘ. 9—10

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

(Revue Israélite)

ΜΗΝΙΑΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΙΔΗΣΕΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ἐτησία διὰ τὴν Ἑλλάδα .....Δρ. 10.—
Συνδρομὴ ὑποστηρίξεως ..... Φρ. 25.—
Ἀγγελίαι ὁ στῖχος ..... » 1.—
Διὰ μεγάλας ἀγγελίας γίνεται ἰδιαιτέρα συμφωνία.

Γράμματα καὶ χειρόγραφα στέλλονται ὡς ἑξῆς:
Διεύθυνσιν «Ἰσραηλιτικῆς Ἐπιθεωρήσεως» ὁδὸς Ἀκταίου 27 Ἀθήνας.
Adresse: A la Direction de la «Revue Israélite» Rue Actaion 27 Athènes.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἕλληνες καὶ Ἑβραῖοι.

Ἡ εἴδησις ἡ ὁποία μετεδόθη ἐκ Θεσσαλονίκης ὅτι οἱ ἐκεῖ ἑβραῖοι ἐδήλωσαν, ὅτι αἰσθάνονται ἑαυτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ, μέχρις ὅτου ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς εὑρίσκεται ἐκεῖ, δεικνύει τοῦτο μέν, τὴν ἐκπολιτιστικὴν ὑπόληψιν τὴν ὁποίαν ἀποκτοῦν αἱ ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ — στρατιωτικαὶ τε καὶ πολιτικαὶ — ἅμα ὡς οἱ πληθυσμοὶ ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ αὐτάς, τοῦτο δὲ πόσον ταχέως ἀφωμοιώθησαν οἱ ἑβραῖοι τῆς Μακεδονίας μὲ τὸ νέον καθεστώς. Καὶ εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἐὰν δὲν εἶχεν ἐπέλθῃ ὁ εὐρωπαϊκὸς πόλεμος, τῆς ἀφομοιώσεως οἱ κορποὶ θὰ ἦσαν ἐμφανέστεροι. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἱστορικὰ τῶν πολυπληθῶν ἑβραϊκῶν Κοινοτήτων εἰς τὰς Ἑλληνικὰς χώρας, τὰ ὁποῖα δημοσιεύομεν εἰς ἄλλην στήλην, ἐνδεικνύουσιν ὅτι διὰ νὰ εἶναι τόσον πολυπληθεῖς οἱ ἑβραϊκοὶ πληθυσμοὶ θὰ ἔζων εὐτυχέστεροι εἰς τὰς χώρας ταύτας, καὶ ὅτι ἀργότερα οἱ κατακτηταὶ ῥωμαῖοι καὶ τοῦρκοι, ὑπῆρξαν ἀφορμή, μετελθόντες τὸ σύστημα τοῦ «διαίρει καὶ κυβέρνα» νὰ φέρουν εἰς διάστασιν τοὺς δύο πληθυσμούς. Μὲ τὴν παγίωσιν δὲ τῆς ἑλληνικῆς διοικήσεως, ἡ ἁρμονία ἐπανέρχεται, εἰς τὴν συμβίωσιν τῶν πληθυσμῶν. Τὸ πνεῦμα τὸ ἑλληνικόν, πνεῦμα συνδιαλλαγῆς καὶ πολιτισμοῦ, συνενώνει τοὺς λαούς. Θαυμάσια δὲ ἐξέφρασε τὸ πνεῦμα τοῦτο, ὁ τέως Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος κ. Α. Ζαΐμης εἰπὼν εἰς τὴν Βουλήν: «Εἴμεθα εὐτυχεῖς ἔχοντες μεταξὺ ἡμῶν ἀντιπροσώπους Ἰσραηλίτας καὶ Μουσουλμάνους τοὺς ὁποίους ἔστειλεν ἐνταῦθα ὁ ἑλληνικὸς λαός».

Ὁ βασιλεὺς ἀνάδοχος ἑβραιόπαιδος.

Καὶ ἡ εἴδησις ὅτι ἡ Α. Μ. ὁ ἡμέτερος Βασιλεὺς ἐδέχθη νὰ γίνῃ ἀνάδοχος ἰστραηλιτόπαιδος ἐν Πρεβέζῃ εἶναι γεγονὸς ἐνέχον ὑψίστην σημασίαν. Μὲ τὴν πρᾶξιν αὐτήν, ὁ ἔνδοξος Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, γίνεται ὕψιστος διερμηνεὺς τοῦ σεβασμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως καὶ ἐπισφραγίζει ὅσα εἴπομεν ἀνωτέρω περὶ τοῦ στοιχείου συνοχῆς καὶ προσεγγίσεως τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Οἱ Ἑβραῖοι ἑλληνισταί.

Μὲ τὸ φύλλον τοῦτο, λαμβάνει πέρας ἡ ἀναδημοσίευσις τῆς ὡραίας καὶ ἐμβριθοῦς μελέτης περὶ Ἰουδαίων ἑλληνιστῶν τοῦ καθηγητοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Παπαδοπούλου. Οἱ ἑλληνισταὶ Ἰουδαῖοι, εἶναι ἱστορικὸν τεκμήριον τῆς γοητείας, τὴν ὁποίαν ὁ Ἑλληνισμὸς ἐξήσκησεν ἀνέκαθεν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων προγόνων, οἱ ὁποῖοι πρῶτοι ὅλων τῶν μέχρι σήμερον σωθέντων λαῶν, ἐνωτίσθησαν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα. Πρῶτοι χρονολογικῶς, καὶ ἴσως πρῶτοι ἀκόμη, ἐν συνεχείᾳ εἴκοσι δύο αἰώνων, μέχρι σήμερον, οἱ ἑβραῖοι ἐξακολουθοῦν νὰ φέρωσι τὴν ὑψίστην συμβολὴν εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καὶ τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν τὰς Σχολὰς τῆς Βαγδάτης, τῆς Ἱσπανίας, μέχρι τῶν ἑβραίων φιλοσόφων τῆς σήμερον; Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐννόησαν ὅτι εἰς τὸ ὑψιπετὲς αὐτῶν οἰκοδόμημα ἔλειπεν ἡ θεία πνοὴ ἀναγεννήσεως τῆς ψυχῆς, καὶ μὲ ἴσην προθυμίαν ἠσπάσθησαν τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Φίλωνος καὶ τοῦ Παύλου. Ἀληθῶς δύο ὑπῆρξαν τὰ ἔθνη τὰ δημιουργικὰ τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Ὁ Ρενὰν ὁ ἀφιερώσας τὸν βίον του εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰσραήλ, ἔλεγεν ὅτι ἐὰν εἶχεν μίαν ἄλλην ζωὴν θὰ τὴν ἀφιέρου εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν. Καὶ ἕνας ἑβραῖος ποιητής, ὁ Εὐγένιος Μανουήλ, ἔλεγεν ὅτι ἡ ποίησίς του ἔχει δύο πηγὰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀλλὰ ἰδοὺ τί γράφει, ὁ εὐφραδέστερος κοινωνιολόγος τῆς ἐπο-

χῆς μας, ὁ Ἰωρές, ἐν ἀληθεῖ λυρισμῷ περὶ τῶν δύο λαῶν: «Ἀπαντῶν εἰς τὸν Γερὰρ Βαρὲ εἰπόντα ὅτι οἱ Γάλλοι εἶναι οἱ κληρονόμοι τῆς ἑλληνικῆς παιδεύσεως, ὁ Ἰωρὲς λέγει:

«Καὶ ὄχι ταύτης μόνον. Ἐλπίζω ὅτι ἔχομεν κληρονομήσει ἀπὸ αὐτὴν τὸ αἴσθημα τοῦ νόμου, τοῦ ρυθμοῦ, τῆς ἰσορροπίας, τοῦ θαυμασμοῦ τῆς ἡρέμου ὡραιότητος. Ἀλλὰ γνωρίζω ἀκόμη ὅτι ἡ ἑλληνικὴ παράδοσις δὲν ὑπῆρξεν ὁ μόνος παράγων τῆς ἀφετηρίας τῆς μεγάλης γαλλικῆς δυνάμεως· ὑπάρχει ἡ παράδοσις τῆς Ἀνατολῆς, ὑπάρχει ἡ χριστιανικὴ παράδοσις. Καὶ θὰ ἐχάναμεν πολὺ ἐὰν δεν εἶχε προεκταθῇ εἰς τὴν γαλλικὴν συνείδησιν καὶ ἡ σοβαρὰ ὄψις τῶν μεγάλων ἐκείνων ἑβραίων, οἱ ὁποῖοι δὲν συνέλαβον μόνον τὴν δικαιοσύνην ὡς ἁρμονίαν κάλλους ἀλλὰ καὶ τὴν διεξεδίκουν μετὰ πάθους, μὲ ὅλην τὴν ζέσιν τῆς συνειδήσεώς των, οἱ ὁποῖοι ἔφεσσεβάλλοντο πρὸς τὸν δίκαιον θεὸν καθ' ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς κτηνωδίας, οἱ ὁποῖοι ὁραματίζοντο τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν πάντες οἱ ἄνθρωποι θὰ συνεφιλιώνοντο ἐν τῇ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Θεὸς τὸν ὁποῖον ἐπεκαλοῦντο κατὰ τὴν φράσιν τοῦ ψαλμιστοῦ καὶ τοῦ προφήτου, θὰ ἔσβυνεν, θὰ ἐστέγνωνεν τὰ δάκρυα ἀπὸ ὅλα τὰ πρόσωπα.

Ἑβραϊκὴ ἕδρα ἐν Ἱσπανίᾳ.

Τὸ γεγονὸς τῆς ἕδρας Ραββινικῆς φιλολογίας ἡ ὁποία συνεστήθη προσφάτως ἐν Ἱσπανίᾳ δὲν πρέπει νὰ παρέλθῃ ἀπαρατήρητος. Ἀποτελεῖ σημεῖον τῶν καιρῶν. Ἡ μεγάλη θαλασσοκράτειρα Ἱσπανία τοῦ 15ου αἰῶνος ἤρχισε νὰ παρακμάσῃ μέχρι σχεδὸν ἑκμηδενισμοῦ, εὐθὺς μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν ἑβραίων. **Μετὰ τέσσαρας αἰῶνας** ἡ Ἱσπανία μετανοοῦσα καὶ θέλουσα νὰ ἐπανεύρῃ τὸν δρόμον τῆς προόδου καὶ τῆς ἀκμῆς, προσκαλεῖ τοὺς ἀπογόνους ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ὑπῆρξαν οἱ προοδευτικώτεροι τῶν τέκνων της. Καὶ ἐγκαινιαζει τὴν προσέγγισιν μὲ αὐτοὺς ἱδρύουσα ἕδραν ραββινικῆς φιλολογίας, ἡ ὁποία ἰδίᾳ θὰ ἐρευνήσῃ τὴν μεγάλην φιλολογικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν δρᾶσιν τῶν ἑβραίων τῆς Ἱσπανίας, δρᾶσις ἡ ὁποία ἐν τῇ δύσει της ἐχάρισε εἰς τὴν ἀχάριστον πατρίδα ἕνα νέον κόσμον μὲ τὸν Κολόμβον, ὁ ὁποῖος ὡδηγήθη εἰς τὸ ταξείδιόν του ἀπὸ τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας τῶν ἑβραίων ἀστρονόμων, καὶ ἀπὸ τὰ χρηματικὰ μέσα τῶν πλουσίων ἑβραίων. Θὰ ἔχομεν ποτὲ ἄρα γε καὶ ἐν Ἑλλάδι ἕδραν τῆς μεταβιβλικῆς ἑβραϊκῆς φιλολογίας, πραγματευομένην ἰδίᾳ τὴν ἑλληνοεβραϊκὴν ἐποχὴν τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ τὴν συμβολὴν τῶν ἑβραίων τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ τὴν ἐπὶ Βενετῶν ἐν Κρήτῃ καὶ ἀλλαχοῦ, πράγματα μέχρι σήμερον ἄγνωστα παρ' ἡμῖν;

Ὁ πόλεμος καὶ τὸ ἑβραϊκὸν ζήτημα.

Ἐν τῇ μεγάλῃ παγκοσμίῳ τραγῳδίᾳ, εἰς τὴν ὁποίαν συμπάσχει καὶ ὁ ἑβραϊκὸς λαός, καὶ ὡσεὶ δὲν ἦτο ἀρκετὸν τὸ μερίδιόν του ἐν αὐτῇ, ὁ ἑβραϊκὸς λαὸς ὑπέχει καὶ τὸ ἴδιόν του πάθος. Εἰς ἄνω τοῦ ἑκατομμυρίου ἀνέρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν μετατοπισθέντων ἀνωτέρᾳ ἢ ἀνθρωπίνῃ βίᾳ ἑβραίων, ἐν Πολωνίᾳ καὶ Γαλικίᾳ. Καὶ γενναῖαι συρρέουν αἱ εἰσφοραί, χωρὶς νὰ ἐπαρκέσουν πρὸς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας αὐτούς. Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τῶν τωρινῶν παθημάτων, ποῖον ἀποτέλεσμα θὰ ἔχῃ ὁ πόλεμος διὰ τὸν ἑβραϊκὸν λαόν; Ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἀμερικῇ, Καναδᾶ ὀργανοῦται δρᾶσις τις ἵνα ἀντιμετωπισθῇ τὸ ζήτημα ἀπέναντι τοῦ Συνεδρίου τῆς εἰρήνης. Τὸ ζήτημα παρουσιάζεται διττόν: α') Νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ πολιτικὴ χειραφέτησις τῶν Ἰσραηλιτῶν, εἰς τὰ μέρη ὅπου δὲν ὑπάρχει, ἐν Ρωσσίᾳ δηλαδὴ καὶ Ρουμανίᾳ καὶ β') ἡ ἀναγνώρισις μιᾶς ἐκπαιδευτικῆς αὐτονομίας ἐν Παλαιστίνῃ μέ τινας κοινοτικὰς ἐλευθερίας σὺν τῇ κατ' ἀναλογίαν ἀντιπροσωπείᾳ. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ ἐλάχιστον τῶν ἑβραϊκῶν δικαίων διεκδικήσεων, εἰς τὰς ὁποίας δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἀντιταχθοῦν αἱ Δυνάμεις αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν ἔγκυρον ψῆφον εἰς τὸ Συνέδριον.

* *
*

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ τέρμα τοῦ πολέμου, δὲν φαίνεται ἀτυχῶς πολὺ προσεχές. Ἡμεῖς κάμνομεν μόνον εὐχὰς ἵνα τρεματισθῇ μὲ τὸν θρίαμβον τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν καὶ τὴν πάταξιν τῆς αὐθαιρεσίας. Μὲ τὸν θρίαμβον τῆς ἐπικρατήσεως τῆς εἰρηνικῆς ἐργασίας τῶν λαῶν, κατὰ τῶν κατακτητικῶν τάσεων, μὲ τὸν θρίαμβον τῶν λαϊκῶν ὁμάδων ἐναντίον τῶν ὀλιγαρχικῶν τάσεων τῶν διαφόρων αἱρέσεων, στρατιωτικῶν ἢ θρησκευτικῶν.

Μ. Χ.

Υ. Γ. Ἡ πρόσφατος πρόσληψις δύο ἑβραίων εἰς τὸ ἀγγλικὸν Ὑπουργεῖον, τοῦ Σὲρ Ἑρβερτ Σαμουὴλ ὡς ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τοῦ Μονταγκοὺ ὡς ὑπουργοῦ τοῦ Δουκάτου τοῦ Λανκάστερ, σὺν τῷ πρό τινος διορισθέντι πρώτῳ λόρδῳ τῆς Δικαιοσύνης Σὲρ Ρούφους Ἰσαὰκ (λόρδ Ρήδιγκ) εἶναι ἄριστος οἰωνὸς περὶ αἰσίας ἐκτελέξεως τοῦ ἑβραϊκοῦ ζητήματος εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης.

ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΑΙ ΙΟΥΔΑΙΟΙ ΤΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΥΠΟ

Χρυσοστόμου Α. Παπαδοπούλου

Ἀρχιμανδρίτου

(Ὅρα προηγούμενον φύλλον).

Παρὰ ταῦτα ὅμως, δυστυχῶς, ὅπως πανταχοῦ τῆς διασπορᾶς, οὕτω καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἀπ' ἀρχῆς ἰδίως τῆς ρωμαϊκῆς ἐποχῆς, οἱ Ἰουδαῖοι ἐμισοῦντο καὶ κατεδιώκοντο, ἕνεκα τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς των ἀποκλειστικότητος, ἕνεκα τῆς οἰκονομικῆς ἐκμυζήσεως τῆς χώρας διὰ τοῦ ἐμπορίου, ἕνεκα πλείστων ἄλλων λόγων. Ἐπὶ τοῦ ***Πτολεμαίου Ζ' Εὐεργέτου*** (145-116) ὁλόκληρον σχεδὸν τὸ ἐμπόριον τῆς Αἰγύπτου εἶχε περιέλθει εἰς Ἰουδαϊκὰς χεῖρας, τοῦτο δὲ προὐκάλει σφοδροὺς γογγυσμοὺς τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῶν Ἑλλήνων. Ἄλλως τε καὶ ἐξελληνισθέντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐξηκολούθουν θεωροῦντες ὡς ἀκάθαρτον πάντα μὴ Ἰουδαῖον. Ἐξ ἀντιθέτου πολλαὶ διατάξεις καὶ συνήθειαι ὑπὸ τῶν μὴ προσηλυτιζομένων κατεγελῶντο. Ἡ περιτομή, ἡ ἀποφυγὴ τοῦ χοιρείου κρέατος, ἡ φαρισαϊκὴ τήρησις τοῦ Σαββάτου, διὰ πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων ἦσαν ἀντικείμενα σαρκασμοῦ. Ἡ ἔλλειψις ἀγαλμάτων ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς Λεοντοπόλεως ἐξελαμβάνετο ὡς ***ἀθεΐα***, οἱ δ' ἐξωτερικοὶ τύποι τῆς λατρείας παρίσταντο ὡς δεισιδαιμονία βαρβάρου καὶ ταπεινοῦ λαοῦ. Φῆμαι διάφοροι διεσπείροντο ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν Ἰουδαίων, ὧν ἡ γελοιοτέρα ἦτο ὅτι ἐλατρεύετο καὶ προσεκυνεῖτο κεφαλὴ ὄνου ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. Ἄλλη δ' ἐξ ἴσου ψευδὴς φήμη ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι προσέφερον ἀνθρωποθυσίας, προὐκάλει εὐνόητον ἐρεθισμὸν ἐν ταῖς λαϊκαῖς τάξεσιν, αἵτινες ἦσαν δυσηρεστημέναι καὶ ἐκ τῆς προνομιούχου θέσεως τῶν Ἰουδαίων, τῆς ἀπαλλαγῆς αὐτῶν ἀπὸ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας καί τινων φόρων. Ἡ ἀποστροφὴ τῶν Ἰουδαίων πρὸς τὰ θέατρα καὶ τὰς ὀργιαστικὰς ἑορτὰς τῶν Ἀλεξανδρέων, ἡ ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς καθαρωτέρα ἠθικὴ ζωή, αὐταὶ πολλάκις αἱ σεμναὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς τῶν Ἰουδαίων ἑορταί, ἦσαν ἀφορμαὶ μίσους.

Τὸ δὲ θαυμαστὸν εἶνε, ὅτι μεταξὺ τῶν ἀντισημιτῶν τῆς ἀρχαίας Ἀλεξανδρείας ὑπῆρξαν ἄνδρες λόγιοι καὶ διακεκριμένοι. Ὁ ***Ἑκαταῖος Ἀβδηρίτης*** ἔμεινε μοναδικὸν παράδειγμα φίλου τῶν Ἰουδαίων, ἄλλως τε, ὡς εἴπομεν, ὑπόνοιαι ὑπάρχουσιν βασιμώταται ὅτι παρεποιήθησαν αἱ εἰδήσεις αὐτοῦ. Συγχρόνως δὲ ὁ Αἰγύπτιος ἱερεὺς καὶ λογιώτατος ***Μανέθων*** διέκειτο πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἐχθρικώτατα, ἐπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ Πτολεμαίου α'. Καὶ καθ' ὅλην μὲν τὴν διάρκειαν τῆς πτολεμαϊκῆς ἐποχῆς αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις συνεκράτει καὶ κατέπνιγε πᾶν ***ἀντισημιτικὸν*** κίνημα, ἀλλὰ κατὰ τὴν ρωμαϊκὴν ἐποχὴν τὰ πράγματα μετεβλήθησαν. Ἐν ἀρχῇ αὐτῆς κατὰ τῶν Ἰουδαίων συνέγραψαν ὁ ***Μνασέας***, ὁ ***Ἀπολλώνιος Μόλων***, ὁ ***Ποσειδόνιος Ρόδιος***, ὁ ***Χαιρήμων*** καὶ ὁ ***Λυσίμαχος***, ἰδιαίτατα ὁ περιφανὴς καὶ δοκιμώτατος Γραμματικὸς ***Ἀπίων*** ἐπετέθη διὰ τῶν συγγραφῶν του κατὰ τῶν Ἰουδαίων, ἀσεβήσας πρὸς τὰς ἱερωτέρας αὐτῶν παραδόσεις. Τὴν ἔξοδον τῶν Ἰουδαίων ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ὑπὸ τὸν Μωϋσέα, παρέστησεν ὡς ἐκδίωξιν λεπρῶν ὑπὸ τῆς Φαραωνικῆς Κυβερνήσεως! Ὁ Φίλων ἀπελογήθη, ὡς ἠδύνατο, κατὰ τῶν ἀδίκων τούτων ἐπιθέσεων.

Ἐκ τῆς ἀντισημιτικῆς ταύτης κινήσεως ἡ Ἀλεξάνδρεια εἶδεν ἡμέρας ταραχωδεστάτας, διότι συμμετεῖχεν αὐτῆς ὁ Ἀλεξανδρινὸς ὄχλος, ὅστις παρίσταται ὑπὸ τοῦ Φίλωνος ὡς ἐπιρρεπὴς εἰς θορυβώδεις ταραχάς, ἐπιτήδειος εἰς γλωσσαλγίαν, φιλοπράγμων καὶ ὀκνηρός. Ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων εἰδήσεων μανθάνομεν ὅτι ὁ ἑλληνικὸς ὄχλος τῆς Ἀλεξανδρείας ἦτο φιλοσκώμμων καὶ εὐέξαπτος. Ταῦτα τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα κατεδηλώθησαν καὶ ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. Ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ρώμης ***Καλιγούλα*** (37—41) κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ 38 μ. Χ. διῆλθε τῆς Ἀλεξανδρείας, προερχόμενος ἐκ Ρώμης καὶ μεταβαίνων εἰς Παλαιστίνην, ὁ Βασιλεὺς αὐτῆς ***Ἀγρίππας α'.*** (41—44). Καίτοι δὲ κατὰ τὰς εἰδήσεις τοῦ Φίλωνος οὐδεμία θορυβώδης ὑποδοχὴ ἐγένετο εἰς αὐτόν, τὸ θέαμα ὅμως Ἰουδαίου, ἀσήμου μὲν ἄρχοντος, ἀλλὰ Βασιλέως, προὐκάλεσε τὰ σκώμματα τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ ὄχλου, ὅστις τῇ ἀνοχῇ τοῦ Ρωμαίου Ἐπάρχου τῆς Ἀλεξανδρείας ***Ἀβιλλίου Φλάκκου*** προέβη εἰς τὸ ἑξῆς παίγνιον. Ἕζη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παράφρων τις, ὀνομαζόμενος ***Καραβᾶς***, ὅστις, ἕνεκα τῆς ἀκινδύνου παραφροσύνης του, διημέρευε καὶ διενυκτεύρευεν ἐν ταῖς ὁδοῖς τῆς Ἀλεξανδρείας, γυμνὸς χειμῶνος καὶ θέρους, παίγνιον διηνεκὲς τῶν νηπίων καὶ μειρακίων. Τὸν δυστυχῆ τοῦτον Καραβᾶν ὁδηγήσας ἐν πομπῇ ὁ ὄχλος εἰς τὸ Γυμνάσιον καὶ στήσας μετέωρον, περιέβαλε διὰ χαρτίνων βασιλικῶν ἐμβλημάτων καὶ ἀνεκήρυξε Βασιλέα. Νεανίαι ράβδους ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντες, ἀντὶ λογχοφόρων, ἐστάθησαν ἑκατέρωθεν τοῦ Καραβᾶ ὡς δορυφόροι, προσήρχοντο δὲ πολλοὶ ἵνα χαιρετήσωσι τὸν ὀχλοπρόβλητον Βασιλέα καὶ ὑποβάλωσι πρὸς κρίσιν διαφόρους ὑποθέσεις. Ἐκ τοῦ σκώπτοντος καὶ γελῶντος ὄχλου ἐξήρχετο μεγάλη βοὴ πρὸς τὸν δυστυχῆ παράφρονα, τὸν ὁποῖον προσεφώνουν ***Μάριν***. Ἐσήμαινε δὲ ἡ λέξις αὕτη ἐν τῇ συριακῇ γλώσσᾳ τὸν Κύριον, καὶ διὰ τῆς ὅλης ἀτόπου σκηνῆς διεχλευάζετο ὁ Βασιλεὺς Ἀγρίππας, ὡς Σύρος τὴν καταγωγὴν καὶ τῆς Συρίας ἄρχων. Μὴ ἀρκεσθεὶς δὲ εἰς τοῦτο ὁ ὄχλος ἠξίωσε νὰ

στηθῇ τὸ ἄγαλμα τοῦ Αὐτοκράτορος ἐν τῇ Συναγωγῇ τῶν Ἰουδαίων, τὴν ἀξίωσιν δὲ ταύτην ἐπεκύρωσεν ὁ ρωμαῖος Ἔπαρχος δι' ἐντόνου διαταγῆς. Ἑρμαιον τοῦ ὄχλου γενόμενος ὁ Ἔπαρχος ἢ μᾶλλον αὐτὸς ὑποθάλπων τὴν ἐξέγερσιν, κατὰ τὰς εἰδήσεις τοῦ Φίλωνος, μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐξέδωκε διάταγμα, δι' οὗ ξένους καὶ ἐπήλυδας ἐκκλει τοὺς Ἰουδαίους, δι' ἄλλου διατάγματος **«ἀφεὶς ὡς ἐν ἀλώσει τοῖς ἐθέλουσι πορθεῖν Ἰουδαίους»**, λέγει ὁ Φίλων, ἔδωκεν ἄδειαν λυσσαλέας ἐπιθέσεως κατὰ τῶν Ἰουδαίων. Οὕτω λοιπὸν ὁ Φλάκκος ἀναιτίως καὶ ἀδικώτατα οὐ μόνον κατήργησε πάντα τὰ προνόμια τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀλλὰ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς πάνδημον καὶ ἀνήκουστον λεηλασίαν. Ἀκάθεκτος ὁ ὄχλος πλείστους μὲν τῶν Ἰουδαίων κατέσφαξεν, ἐξωθήσας τοὺς ὑπολειφθέντας εἰς τὸ στενόχωρον τέταρτον τμῆμα τῆς πόλεως, διήρπασε δὲ καὶ ἐπυρπόλησε τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἐργαστήρια αὐτῶν. Αἱ συναγωγαὶ κατεστράφησαν ἢ ἐβεβηλώθησαν διὰ τῆς ἀναρτήσεως τῶν εἰκόνων τοῦ Καλιγούλα ὡς θεοῦ. Καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἀπετροπιάζοντο νὰ προσκυνήσωσι τὸν Καλιγούλαν ὡς θεόν, ὁ Φλάκκος συνέλαβε 38 μέλη τῆς Ἰουδαϊκῆς Γερουσίας καὶ διαπομπεύσας σιδηροδεσμίους ἐφυλάκισε. Τινὲς τούτων ἀπέθανον ἐκ τῶν ταλαιπωριῶν. Ἔνοπλοι δὲ στρατιῶται διετάχθησαν νὰ προβῶσιν εἰς ἐρεύνας ἐντὸς τῶν οἰκιῶν τῶν Ἰουδαίων, γυναῖκες Ἰουδαῖαι ὡδηγήθησαν εἰς τὸ θέατρον καὶ ἐβιάσθησαν νὰ φάγωσι τὸ βδελυκτὸν διὰ πάντα Ἰουδαῖον χοίρειον κρέας. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 38 ὁ Ἀβίλλιος Φλάκκος, διαταγῇ τοῦ Καλιγούλα ἀπαχθεὶς εἰς Ρώμην, ἐξωρίσθη εἰς **Ἄνδρον**, ὅπου καὶ ἐφονεύθη, ἀλλ' οἱ δυστυχεῖς Ἰουδαῖοι τῆς Ἀλεξανδρείας ἐξηκολούθουν καταδιωκόμενοι. Τούτου ἕνεκα περὶ τὸ 40 ἔτος ἀπεφάσισαν ν' ἀποστείλωσιν ἔκτακτον Πρεσβείαν εἰς Ρώμην ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Φίλωνος. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες ἔστειλαν ταὐτοχρόνως Πρεσβείαν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γραμματικοῦ καὶ ἐχθροῦ τῶν Ἰουδαίων Ἀπίωνος. Μετὰ μακρὰν ἀναμονὴν καὶ μετὰ πολλὰς προσπαθείας, διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἑλληνικῆς πρεσβείας, ὁ Αὐτοκράτωρ δὲν ἐδέχθη τοὺς Ἰουδαίους ἀπεσταλμένους. Ὅθεν οὗτοι ἀπεφάσισαν νὰ ὑποβάλωσι γραπτῶς τὰ αἰτήματά των. Περὶ τούτων διὰ τοῦ Ἀγρίππα πρότερον κατὰ τὴν διέλευσίν του διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας εἶχον ὑποβάλει ἔκθεσιν, ἣν ἠρνεῖτο νὰ στείλῃ ἐπισήμως εἰς Ρώμην ὁ Φλάκκος. Ἐπανέλαβον λοιπὸν διὰ νέας ἐκθέσεως τὰ παράπονα καὶ τὰ αἰτήματα αὐτῶν. Ἀλλὰ δὲν ἐγίνοντο ἐπισήμως δεκτοὶ καὶ μετὰ πολλὰς ὑποσχέσεις καὶ ἀναβολὰς κατεδέχθη τέλος ὁ Καλιγούλας ἕν τινι προαστείῳ τῆς Ρώμης νὰ ἴδῃ τοὺς Ἰουδαίους ἀπεσταλμένους καὶ, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὴν ὑπόθεσίν των, νὰ εἴπῃ εἰς αὐτοὺς ὅτι εἶνε μωροὶ καὶ κακοὶ ὡς μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν θεότητά του. Ὁ Φίλων, ἐπανελθὼν ἄπρακτος εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐν εἰδικῇ πραγματείᾳ, πρὸς Φλάκκον ἀπευθυνθείσῃ, ἐξέθηκε τὴν ἀνωτέρω τραγικὴν ἱστορίαν, ἥκιστα φιλοσοφικῶς ὑβρίσας καὶ τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἀλεξανδρείας. Ταῦτα δ' ἔγραψεν ἀκινδύνως ὁ Φίλων, διότι ὁ νέος Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Κλαύδιος (41-54) διὰ διατάγματος αὐτοῦ ἀποκατέστησε τὰ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ προνόμια καὶ δικαιώματα τῶν Ἰουδαίων, ἐπιτρέψας πρὸ πάντων θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Οἱ σπουδαιότεροι δὲ ὑποκινηταί, ὁ **Ἰσίδωρος** καὶ ὁ **Λάμπων**, συνελήφθησαν καὶ κατεδικάσθησαν. Ἐκ τῶν παπύρων τελευταίως ἐγνώσθη, ὅτι ὁ Ἰσίδωρος ἦτο Γυμνασιάρχης, ἤτοι διευθυντὴς τοῦ Γυμναστηρίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐγένετο ἡ θλιβερὰ σκηνὴ τοῦ Καραβᾶ. Ἐκ τῶν παπύρων ἐγνώσθη ὅτι ὁ Λάμπων, ἔχων τὸ ἀξίωμα τοῦ «**Ἐξηγητοῦ**» τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐπὶ **Κλαυδίου** κατεδικάσθη, ὥστε ἐπιστοποιήθη ἡ εἴδησις τοῦ Φίλωνος ὅτι οἱ ἀνωτέρω δύο ἦσαν οἱ σπουδαιότεροι ὑποκινηταὶ τῶν ταραχῶν. Κατὰ δὲ τοῦ Γραμματικοῦ Ἀπίωνος ἐκτὸς τοῦ Φίλωνος ἔγραψεν ἕτερος σπουδαῖος Ἑλληνιστὴς Ἰουδαῖος ἐν Παλαιστίνῃ, ὁ Φλάβιος Ἰώσηπος, ὅστις ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ συναφηγήθη τὰς τελευταίας ἱστορικὰς τύχας τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἔθνους, ἐν διηνεκεῖ ἐξεγέρσει διατελοῦντος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Παλαιστίνῃ. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαῖοι ἀναθαρρήσαντες, φαίνεται, προέβησαν ἐπὶ Κλαυδίου εἰς ἀντεκδικήσεις κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπὶ τοῦ **Νέρωνος** (54—60) εἷς ψευδοπροφήτης ἐν Αἰγύπτῳ συνέλεγεν ἐπαναστάτας ἵνα ὁδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς Παλαιστίνην, καὶ δὲν κατώρθωσε μὲν νὰ πράξῃ τοῦτο ἀλλ' ἐξεγείρας τὸν φανατισμὸν τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαίων προὐκάλεσε σύρραξιν αὐτῶν αἱματηρὰν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καθ' ἣν, κατὰ τὰς εἰδήσεις τοῦ Ἰωσήπου, ἐφονεύθησαν περὶ τὰς 50,000 Ἰουδαίων ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου Ἐπάρχου **Τιβερίου Ἀλεξάνδρου**. Κατὰ τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ **Οὐεσπασιανοῦ** (69—79) ἐκ συνθήματος ἐπανεστάτησαν καὶ οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ τ' ἀποτελέσματα ὑπῆρξαν φρικτά. Μετὰ τὴν τελείαν δὲ καταστροφὴν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ ἐν Παλαιστίνῃ ἐπηκολούθησε καταστροφὴ αὐτοῦ καὶ ἐν Αἰγύπτῳ. Ὁ ἐν Λεοντοπόλει ναὸς μετεβλήθη εἰς ἐρείπια. Εἶχον ὅμως οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Ἀλεξανδρείας ἱκανὰς δυνάμεις, ὥστε ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος **Τραϊανοῦ** (98—117) ἐπεχείρησαν φονικωτάτην ἐπίθεσιν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, καταστρέψαντες μέγα μέρος τῆς πόλεως. Ἡ στάσις κατεπνίγη ἐν τῷ αἵματι τῶν ἐξεγερθέντων, ἀλλὰ μετὰ τὰς ἐπανειλημμένας καταστροφὰς καὶ βραδύτερον ἐπανελήφθησαν μεγάλαι καὶ σφοδραὶ τῶν Ἰουδαίων ἐξεγέρσεις. Κατὰ τὸν ε'. αἰῶνα ὑπῆρχον τόσοι Ἰουδαῖοι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ,

ὥστε λέγεται ὅτι κατεσφάγησαν περὶ τὰς 40,000! Ἀλλὰ μετὰ δύο περίπου αἰῶνας ἡ ἀραβικὴ κατάκτησις τῆς Αἰγύπτου ἐξηφάνισε καὶ τὰ τελευταῖα ἐν αὐτῇ λείψανα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ.

Τέλος.

(Ἐκ τοῦ «Ἐκκλ. Φάρου» Ἀλεξανδρείας).

Η ΤΕΧΝΗ
ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΛΗΨΙΣ ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ
ΠΑΡ' ΕΒΡΑΙΟΙΣ

Γ'.

Πᾶσαι αἱ τελεταὶ τοῦ Ἑβραϊσμοῦ ἐνέχουν τι τὸ ὡραῖον εἴτε ἐν τῇ ὑπαίθρῳ φύσει ἐκτυλίσσονται εἴτε ἐν τῷ οἰκογενειακῷ ἀσύλῳ. Ἀποτελοῦν μᾶλλον μίαν ἐξωτερίκευσιν αἰσθήματος παρὰ συνεσταλμένον μυστικισμόν, ὡραίαν ἔκφρασιν χαρᾶς παρὰ θεωρητικὴν κατάνυξιν. Εἴπομεν περὶ τῆς δεξιώσεως τῆς σαββατικῆς ἡμέρας. Ἀλλὰ τοιαῦται τελεταὶ—ὀλίγου δεῖν ἐλέγομεν πλαστικαὶ εἰκόνες—εἶνε ἄπειροι ἐν τῷ Ἑβραϊσμῷ, διακρινόμεναι διὰ τὴν ἁπλότητα καὶ τὸ αἴσθημα.

Ἡ προσευχὴ ὑπὸ τὴν σελήνην (Μπιρκὰτ Ἀλεβανά) ἡ μηνιαίως τελουμένη εἰς τὸ ὕπαιθρον ἀποτελεῖ μίαν ὡραίαν ἐκδήλωσιν τοῦ μεγαλείου τῆς σύμπαντος ἐν μορφῇ προσευχῆς πρὸς τὸν δημιουργόν.

Ἐν τῇ ἠρεμίᾳ τῆς νυκτὸς καὶ τοῦ σεληνόφωτος ὅτε τὰ πάντα, ἀποκτοῦν νέαν ἔκφρασιν, μίαν ἔκφρασιν μεγαλείου καὶ γλυκύτητος, ὁ ἰσραηλίτης δὲν δύναται νὰ μείνῃ ἀναίσθητος. Τὸ ἐκχειλίζον αἴσθημάτου στρέφεται πρὸς τὸν Πλάστην «τὸν Θεὸν ἡμῶν, τὸν Βασιλέα τοῦ Σύμπαντος **τοῦ ὁποίου ὁ λόγος ἔποίησε τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὰς στρατιὰς αὐτῶν, ὁρίσας μετὰ πιστῆς διαδοχῆς τὰς τροχιὰς αὐτῶν**».

Ἡ ἀνανέωσις τῆς σελήνης «εἶναι σύμβολον τοῦ Ἰσραὴλ τοῦ μέλλοντος νὰ ἀναγεννηθῇ ὡς ἡ σελήνη ἡ οἰωνεὶ κατὰ μῆνα ἀνανεουμένη, ὡς στέμμα καλλονῆς εἰς τὸ μέσον τοῦ σύμπαντος. Καθὼς ἡ σελήνη καὶ ὁ Ἰσραὴλ θέλει ἀναγεννηθῇ πρὸς δόξαν τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅπως ἡ σελήνη, μνημονεύει καὶ τοῦτο ἡ προσευχή, ἐκτελεῖ τὴν τροχιὰν αὐτῆς ἀπρόσβλητος, οὕτω καὶ ὁ Ἰσραὴλ θὰ μείνῃ ἀπρόσβλητος θείᾳ συνάρσει, ἀπὸ τοὺς πολυπληθεῖς ἐχθρούς του».

Ἡ ὑπὸ τὸ σεληνόφως προσευχή, ἐν τῷ ὑπαίθρῳ, ἀπαγγελλομένη ἐν ὁμηγύρει πιστῶν ἐν ὀρθίᾳ στάσει, εἶναι μία πλησιεστέρα ἐπικοινωνία πρὸς τὸν Πλάστην, ἐπικοινωνία ἐκ τῆς ὁποίας ἀντλεῖ ὁ ἰσραηλίτης ἐν τῇ συναισθήσει τῆς σμικρότητος τοῦ ἀτόμου, τὴν συναίσθησιν τοῦ μεγαλείου τοῦ σύμπαντος αἴσθημα αἰσιοδοξίας διὰ τὴν σοφίαν μεθ' ἧς ὁ Πλάστης ἐκανόνισε τὴν τάξιν τῆς Δημιουργίας.* καὶ πηγὴν ἐλπίδος τοῦ Ἑβραϊκοῦ λαοῦ, τοῦ ὁποίου τὴν σκοτεινὴν παροῦσαν φάσιν τοῦ ἐθνικοῦ του βίου, θέλει διαδεχθῇ νέα φάσις ἀνανεώσεως ὡσεὶ πλήθουσα πανσέληνος.

* *
*

Θέλομεν ἀκόμη μνημονεύσει τὸν πασχάλιον δεῖπνον ὁ ὁποῖος ἐνέπνευσεν καθὼς καὶ ἡ ὑπὸ τὴν σελήνην προσευχή, πολλοὺς ζωγράφους.

Ἡ εἰκὼν εἶναι ἡ ἑξῆς: Ἀπαστράπτουσα τράπεζα. Τὸ σεβασμιώτερον μέλος ἐπὶ κεφαλῆς. Τὰ πρόσωπα καὶ τὰ πράγματα προδίδουν τὴν ἰδέαν τῆς ἀνέσεως καὶ τῆς εὐτυχίας. Εἶναι ἡ ἑορτὴ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος. Ἡ παράδοσις ἀπαιτεῖ, ἵνα ἡ θύρα τῆς οἰκίας μείνῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ δείπνου ἀνοικτή, ἵνα ἡ πραγματικότης εὑρεθῇ ἐν ἁρμονίᾳ μὲ τὸ πρῶτον ἐδάφιον τοῦ Σέδερ: «Ὁ πεινῶν ἐλθέτω νὰ φάγῃ, ὁ θέλων ἂς ἔλθῃ νὰ κάμῃ Πάσχα». Καὶ σχεδὸν πάντοτε εἰς τὸ φιλόξενον τραπέζι παρακάθηται ξένοι καὶ πένητες. Ὁ δεῖπνος καθὼς εἰς ὅλας τὰς ἑορτὰς ἄρχεται μὲ τὸν ἁγιασμὸν τῆς ἑορτῆς διὰ τοῦ οἴνου. Ἀλλ' ὁ πασχαλινὸς δεῖπνος εἶναι καθ' ὅλα συμβολικός, σκοπεύων διὰ παραστάσεων νὰ **ἀναστηλοῦται εἰς τὴν μνήμην** ἡ ἱστορικὴ στιγμὴ τῆς ἐλευθερώσεως ἵνα τηρῆται ζωηρὰ ἡ εἰκὼν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Καθὼς εἰς τὴν στιγμὴν τῆς ἐλευθερώσεως, ὁ ἄρτος καὶ τώρα εἶναι ἄζυμος; Πικρὰ λαχανικά, ἀναπαριστάνουν τὰς πικρίας τῆς δουλείας. Γίνεται πρῶτον ἡ ἀφήγησις ἀπὸ τὴν Πεντάτευχον μὲ σχόλια, τῆς αἰγυπτιακῆς δουλείας, καὶ τετράκις ὑψώνονται τὰ ποτήρια τῆς εὐχαριστίας διότι τετράκις εἰς τὴν Γραφήν, παραγγέλλονται οἱ γονεῖς νὰ κρατήσουν ἄσβεστον τὴν μνήμην εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, τῆς ἐκ τῆς δουλείας ἐλευθερώσεως. Μετὰ τὸν δεῖπνον ἀκολουθοῦν οἱ ὕμνοι χαρᾶς τῆς ἀπολυτρώσεως. Ἡ εἰκὼν τοῦ πασχαλίνου δείπνου, εἶναι ὄντως ἐπιβλητική, παραστατικωτάτη, ὑποβλητική, ὡσεὶ θέλουσα νὰ πραγματώσῃ τὸ ἐδάφιον: Εἰς κάθε γενεὰν ὀφείλομεν νὰ θεωρήσωμεν ἑαυτοὺς ὡσεὶ ἐξελθόντες ἡμεῖς αὐτοὶ ἐξ Αἰγύπτου.....

Καὶ ἡ εἰκὼν αὐτὴ ἡ οἰκογενειακή, τὴν ὁποίων θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἐσχεδίασεν αἰσθηματίας καλλιτέχνης, ἀξίζει ἀληθῶς, οἱανδήποτε ἄλλην ἐπὶ πανίου ζωγραφισμένη.

Μ. Χ.

* Ποῖος ἕλλην φιλόσοφος, ὁ Πλάτων (;) ἔλεγεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ἵνα θαυμάσῃ τὸν οὐρανόν;

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ

ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Πρὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἑβραῖοι ὠθούμενοι ὑπὸ τῆς ῥοπῆς τοῦ ἐμπορίου, καὶ ὑπὸ ἄλλων περιπετειῶν εἶχον ἀρχίσει νὰ ἐξαπλῶνται πέραν τῆς Παλαιστίνης.

Ἡ πτῶσις τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπετάχυνε τὴν διασπορὰν αὐτήν. Οὕτω ἀπὸ τῶν πρώτων μ. Χ. ἑκατονταετηρίδων εὑρίσκομεν ἑβραίους εἰς τοὺς πλείστους λιμένας καὶ πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς.

Μέχρι τοῦ ἔτους 306 μ Χ. οἱ ἑβραῖοι τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἔσχον τὴν αὐτὴν τύχην, τὴν ὁποίαν καὶ οἱ λοιποὶ ἑβραῖοι οἱ διεσπαρμένοι εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν αὐτοκρατορίαν, ὑποχρεούμενοι κυρίως νὰ πληρώνωσι φόρον ἐτήσιον δύο δραχμῶν κατ' ἄτομον.

Μετὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην περιῆλθον οὗτοι ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ὁ πρῶτος αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, (306-337) κατεδίωξε συστηματικῶς τοὺς Ἰουδαίους. Ἐκήρυξε πρῶτον αὐτοὺς ἀνικάνους νὰ κατέχωσι δούλους. Τοῖς ἐπέτρεψε ἔπειτα νὰ διατηρήσωσι τὰς ὑπαρχούσας συναγωγὰς ἐπὶ ἀποτίσει φόρου τινός, τοῖς ἀπηγόρευσεν ὅμως νὰ ἀνεγείρωσι νέας. Ὁ ἴδιος αὐτοκράτωρ ἐπέβαλε εἰς τοὺς ἑβραίους, ἐξαιρέσει λειτουργῶν τινων τῆς θρησκείας, φόρους βαρεῖς χωρὶς ὅμως νὰ τοῖς δώσῃ καὶ τὰ δικαιώματα πολιτῶν. Ἐπίσης δὲν τοὺς ἀνεγνώριζεν ὡς μάρτυρας εἰς τὰ δικαστήρια. Οἱ δὲ πρόκριτοι τῶν ἑβραίων ὑπεχρεοῦντο νὰ ἐγγυῶνται διὰ τῶν κτημάτων των τὴν ὁσημέραι δυσχερεστάτην καθισταμένην εἴσπραξιν τῶν φόρων.

Κωνστάντιος ὁ Α΄ διάδοχος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἐξηκολούθησε τὰς κατὰ τῶν Ἰουδαίων καταδιώξεις. Κατὰ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ (337-350 μ. Χ.) κατέσφαξαν πολλὰς Ἰουδαϊκὰς κοινότητας ἐνέπρησαν τὰς κυριωτέρας ἕδρας τῶν Ἰουδαϊκῶν σχολῶν, τὰς πόλεις Τιβεριάδα, Διοκεσάρειαν (Σέφοριν) καὶ Διόσπολιν (Λύδα).

Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης (351-363) ὁ διάδοχος τοῦ Κωνσταντίνου διὰ τῆς εὐμενείας του ἀπέκτησε τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν ἑβραίων. Διενοήθη δὲ μάλιστα νὰ ἀνεγείρῃ ἐκ τῶν ἐρειπίων του τὸν ναὸν τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀλλ' αἱ ἐργασίαι διεκόπησαν ἕνεκα φυσικῶν φαινομένων ἀναδύσεως διηλαδὴ φλογὸς ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς—ὅπερ ἡ εὐπιστία τοῦ λαοῦ ἐξέλαβεν ὡς μήνυμα τοῦ ὠργισμέναυ θεοῦ.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰουλιανοῦ αἱ ὠδύναι τῶν ἑβραίων ἤρχισαν ἐκ νέου. Ὁ κλῆρος ἐμέμφετο τοὺς αὐτοκράτορας ἐπὶ ἄκρᾳ πρᾳότητι καὶ ὤθει αὐτοὺς εἰς ἀπροκαλύπτους διωγμούς. Ὁ Ἐπίσκοπος Ἀμβρόσιος ἀπολογεῖται πρὸ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου ὑπὲρ τῶν φανατικῶν, οἵτινες ἐπυρπόλησαν τὰς συναγωγὰς (ἔτος 390).

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου (395 μ. Χ.) ἡ Ῥωμαϊκὴ αὐτοκρατορία ἐχωρίσθη ὁριστικῶς εἰς δύο κλάδους εἰς δυτικὴν καὶ ἀνατολικήν.

Ἡ ἀνατολικὴ ἢ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, ἧς πρωτεύουσα ἦτο ἡ Κων)πολις διετηρήθη πλειότερον μέχρι τοῦ 1453.

Ὁ Ἀρκάδιος ὁ διαδεχθεὶς τὸν Μέγαν Θεοδόσιον ἐφάνη εὐμενὴς πρὸς τοὺς ἑβραίους. Οὗτος ἐξέδωκε διάταγμα (τῷ 397) δι' οὗ ἀπηγόρευε αὐστηρῶς τοὺς ἐναντίον τῶν ἐν τῇ Δακικῇ καὶ τῇ Μακεδονικῇ διοικήσει εἰρηνικῶς βιούντων ἑβραίων διωγμούς.

Ὁ Θεοδόσιος ὁ Β΄ (408-450) ἐχαρακτήρισε τοὺς ἑβραίους ἐν τῷ κώδικί του ὡς «αἵρεσιν ἀποτρόπαιον, διεφθαρμένην, ἱερόσυλον καὶ βδελυράν».

Ὁ ἴδιος αὐτοκράτωρ κατήργησε καὶ τὸ ἑβραϊκὸν Πατριαρχεῖον τῆς Τιβεριάδος (τῷ 425) ὅπερ ἦτο τὸ ἀσθενὲς ἴχνος τῆς ἀρχαίας ἰουδαϊκῆς βασιλείας.

Οἱ ἑβραῖοι τοῦ Βυζαντίου κατεπιέζοντο μὲν ποικιλοτρόπως, ἀλλ' εἰς ἓν μόνον ζήτημα ἀφέθη αὐτοῖς πλήρης ἐλευθερία. Νὰ κανονίζωσι δηλ. κατὰ βούλησιν τὰ ἐσωτερικὰ ζητήματα τῆς κοινότητος καὶ νὰ κρίνωσι μόνοι τὰς διαφορὰς των. Εἰς πᾶσαν κοινότητα ὑπῆρχε προϊστάμενος ὀνομαζόμενος ἔφορος ὅστις ἐξελέγετο ἐκ τῶν μελῶν τῆς κοινότητος.

Πρῶτος ὁ Ἰουστινιανὸς (527-565) ἐπενέβη καὶ εἰς τὰ θρησκευτικὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Ἀπηγόρευσεν αὐτοῖς νὰ ἑορτάζωσι τὸ Πάσχα πρὸ τοῦ χριστιανικοῦ Πάσχα ἐπὶ ποινῇ προστίμου.

Ἔκαμε καινοτομίας εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ἀναγκάσας τὰς κοινότητας νὰ μεταχειρίζωνται πάντοτε μεταφράσεις ἑλληνικὰς ἢ λατινικὰς εἰς τὴν κατὰ Σάββατον ἀνάγνωσιν τῆς ἱερᾶς Γραφῆς.

Τέλος ἀπηγόρευσε τὴν χρῆσιν δημωδῶν σχολίων τοῦ ἱεροῦ κειμένου, ἅτινα μετεχειρίζοντο εἰς τὰς συναγωγάς.

Ὁ Ἰουστῖνος ὁ δεύτερος ὅστις διεδέχθη τὸν Ἰουστινιανὸν δὲν μετέβαλε κατ'οὐδὲν τοὺς καταθλιπτικοὺς νόμους τοὺς ἀφορῶντας τοὺς ἑβραίους, ὁ διαδεχθεὶς ὅμως αὐτὸν Φωκᾶς ὑπῆρξε τόσον σκληρὸς ὥστε οἱ τῆς Ἀντιοχείας ἐξηγέρθησαν κατὰ τῶν χριστιανῶν καὶ ἐφόνευσαν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Κατὰ τῶν στασιασάντων ἑβραίων ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέστειλε τὸν στρατηγὸν Βονόζον καὶ ἀντεπέδωκεν αὐτοῖς τὰ ἴσα, ἄλλους μὲν φονεύσας, ἄλλους δὲ πωλήσας ὡς δούλους (Σεπτεμ. καὶ Ὀκτώβριον τοῦ 608).

Ὀλίγα ἔτη κατόπιν ἐκ νέου ἐπανεστάτησαν οἱ ἑβραῖοι τῆς Παλαιστίνης κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

Οἱ ἐν Παλαιστίνῃ ἑβραῖοι εἰκοσακισχίλιοι τὸν ἀριθμὸν παρορμηθέντες ὑπό τινος Βενιαμὶν ἐκ Τιβεριάδος ἡνώθησαν μετὰ τῶν Περσῶν, οἵτινες τοῖς ὑπεσχέθησαν ὅτι θὰ ἐπανιδρύσουν τὴν ἐθνικὴν τῶν ἑβραίων ἀνεξαρτησίαν, εἰσέβαλον εἰς Ἱερουσαλὴμ (τῷ 614) καὶ ἔκαμαν, ὡς λέγουν, πολλὰς σκληρότητας. Ἀλλὰ ταχέως ἀπατηθέντες ὑπὸ τῶν συμμάχων των δὲν ἐβράδυναν νὰ πέσωσιν ὑπὸ τὴν Βυζαντινὴν κυριαρχίαν.

Τότε ὁ Ἡράκλειος, παρὰ τὴν ῥητὴν ὑπόσχεσιν τὴν ὁποίαν εἶχε δώσει ὅτι δὲν θὰ τοὺς ἐτιμώρει, παρακινηθεὶς ὑπὸ τῶν κληρικῶν διέταξε νὰ καταδιωχθοῦν οἱ ἑβραῖοι ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ ἐφονεύθησαν (τῷ 627), ἀνενέωσε δὲ καὶ τὸ διάταγμα τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ Κωνσταντίνου τὸ ἀπαγορεῦον τὴν εἰς τὴν Ἁγίαν πόλιν εἴσοδον τῶν ἑβραίων.

Τὴν μεγαλειτέραν καταδρομὴν ἔπαθον οἱ ἑβραῖοι τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους κατὰ τὴν 8ην καὶ 9ην ἑκατονταετηρίδα. Ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου (717—741) κυρίως ὁ ὁποῖος ἐξέδωκε διάταγμα δι' οὗ ὑπεχρεοῦντο ἅπαντες οἱ Ἰουδαῖοι νὰ δεχθοῦν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν (τῷ 723). Πολλοὶ Ἰουδαῖοι μὴ δυνηθέντες νὰ ὑποστῶσι τὴν δοκιμασίαν ἐξεποτρίσθησαν, ἄλλοι δὲ ἐβαπτίσθησαν πρεσβεύοντες τὸν χριστιανισμὸν μόνον διὰ τῶν χειλέων, ἐν ᾧ εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας ἔμειναν προσηλωμένοι εἰς τὴν ἑβραϊκὴν πίστιν καὶ ἐτέλουν ἐν κρυπτῷ τὰ τῆς ἑβραϊκῆς λατρείας, τὸ σάββατον, τὸ πάσχα, καὶ ἐφύλαττον τοὺς περὶ τὰ τρόφιμα νόμους.

Οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ ἤλπιζον ὅτι δὲν θὰ διήρκει πολὺ ἡ καταφορὰ αὕτη καὶ ὅτι θὰ τοῖς ἐπετρέπετο νὰ ἐπανέλθουν ἐκ νέου εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν των, ἀλλ' ἠπατήθησαν εἰς τοὺς ὑπολογισμούς των, διότι ὁ διωγμὸς ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου εἰς τρόπον ὥστε ἐπί τινα καιρὸν φαίνονται ἐξαφανισθέντες οἱ ἑβραῖοι ἀπὸ τὸ Βυζαντινὸν κράτος.

Τὸν 9ον αἰῶνα οἱ ἑβραῖοι φαίνονται ἐκ νέου διεσπαρμένοι εἰς ὅλον τὸ κράτος καὶ πρὸ πάντων ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Ἑλλάδι. Δὲν εἶναι γνωστὸν ποῖος αὐτοκράτωρ ἐπέτρεψε τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῆς ἑβραϊκῆς θρησκείας· ὑποτίθεται ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ταύτην ἔδωκεν ἡ Αὐτοκράτειρα Εἰρήνη (χήρα Λέοντος τοῦ Γ΄ καὶ μήτηρ Κωνσταντίνου τοῦ Δ΄).

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην (9ος αἰὼν) ἠσχολοῦντο, οἱ ἑβραῖοι τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους εἰς τὴν μετοξοσκωληκοτροφίαν καὶ ὑφαντουργίαν. Ἐσυνήθιζον νὰ τρέφωσι τοὺς μεταξοσκώληκας κατὰ τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας ἐκτὸς τοῦ Σαββάτου. Τότε ἠρώτησαν τὸν Ῥαββῖνον Ματαθία Γκαὼν τί ἔπρεπε νὰ κάμωσι καὶ ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν ὅτι ἐπετρέπετο καὶ τὸ Σάββατον.

Ὅτε ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον Βασίλειος ὁ Μακεδὼν προσεπάθησε κατ' ἀρχὰς δι' ὑποσχέσεων νὰ φέρῃ τοὺς Ἑβραίους εἰς τὸν Χριστιανισμόν, ὅτι οἱ ἀλλαξοπιστοῦντες θὰ λάβουν ὑψηλὰς θέσεις εἰς τὴν πολιτείαν. Ἀκολούθως διέταξε νὰ παρουσιασθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ λαοῦ καὶ συζητήσουν μὲ τοὺς Χριστνανοὺς κληρικοὺς περὶ τῆς ἀληθοῦς θρησκείας. Φαίνεται ὅτι μὲ ὅλα αὐτὰ δὲν κατώρθωσε νὰ τοὺς ἐκχριστιανίσῃ, ὁπότε ἤρχισε διωγμὸν φοβερὸν καὶ 1000 Ἑβραῖοι ἀπωλέσθησαν, τινὲς δὲ ἐσώθησαν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ Σεφατγιάου τοῦ θεραπεύσαντος τὴν παράφρονα κόρην τοῦ Αὐτοκράτορος. Πολλοὶ δὲ ἐβαπτίσθησαν ἀναμένοντες εὐκαιρίαν νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν θρησκείαν τῶν προγόνων.

Τοῦτο δὲ ἔπραξαν εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος (τῷ 886). Ἀλλὰ ὁ διάδοχός του Λέων ὁ σοφὸς ἦτο φανατικώτερος τοῦ πατρός του. Οὗτος ἐξέδωκε διάταγμα καταργοῦν ὅλους τοὺς ἀρχαίους νόμους τοὺς παρέχοντας εἰς τοὺς Ἑβραίους θρησκευτικὴν ἐλευθερίαν. Διέταξε προσέτι νὰ ἀλλάξουν τὴν θρησκείαν των ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἅπαντες οἱ ἑβραῖοι, πᾶς δὲ ὁ συλλαμβανόμενος τηρῶν τὰ ἑβραϊκὰ ἤθη καὶ ἔθιμα ἤθελε καταδικασθῇ εἰς θάνατον (900 μ. Χ.) Ἐν τούτοις μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αὐτοκράτορος τούτου ἐκ νέου ἐγκατεστάθησαν Ἑβραῖοι εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος καὶ ἐφύλαττον φανερὰ τὰ τῆς θρησκείας των ἔθιμα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν (950, ὁ σοφὸς Ραββῖνος Σαμπετάϊ Δόνολος ἦτο ἰατρὸς τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀρχομένου τοῦ ΙΑ΄ αἰῶνος ἐπὶ αὐτοράτορος Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου οἱ Ἑβραῖοι τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους ὑπέστησαν πολλὰς καταδρομάς.

Ἠσχολοῦντο δὲ κατὰ τὸν ἑνδέκατον καὶ δωδέκατον αἰῶνα εἰς τὴν γεωργίαν, βιομηχανίαν τῆς μετάξης καὶ τὸ ἐμπόριον σπανίως. Ἦσαν διεσπαρμένοι εἰς ὅλην τὴν αὐτοκρατορίαν ὡς περιγράφει ὁ περιηγηθεὶς τότε (1147) τὸ Βυζαντινὸν κράτος Ραββῖνος Βενιαμὶν ἐκ Τουδέλης καὶ ὑπέφερον πολλοὺς διωγμούς. «Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Κων)πόλεως γράφει εἰς τὸ ὁδοιπορικόν του ὁ Ραββῖνος Βενιαμίν, δὲν ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐξέρχωνται ἔφιπποι ἐξαιρουμένου Σολομῶντος τοῦ ἐξ Αἰγύπτου ὅστις εἶναι ἰατρὸς τοῦ βασιλέως (Μανουὴλ) καὶ δι' οὗ εὑρίσκουσιν οἱ Ἑβραῖοι μεγάλην ἀνακούφισιν ἐν τῷ διωγμῷ. Διότι ὁ διωγμὸς ἐν ᾧ διαβιοῦσιν εἶναι βαρύς. Οἱ βυρσοδέψαι ῥίπτουσιν τὸ ρυπαρὸν ὕδωρ εἰς τὰς ὁδοὺς πρὸ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν των καὶ οὕτω καθιστῶσι τὴν συνοικίαν τῶν ἑβραίων δυσώδη, οἱ δὲ Χριστιανοὶ ἀντιπαθοῦσι πρὸς τοὺς Ἑβραίους καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτοῖς βαρὺν ζυγόν, τοὺς κτυποῦσιν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς καὶ κρατοῦσιν αὐτοὺς ἐν καταστάσει σκληρᾶς δουλείας.

«Εἶναι ὅμως οἱ Ἑβραῖοι πλούσιοι καὶ ἀγαθοί, ἀγαπῶντες τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἀγαθοεργίαν καὶ ὑπομένουσι μετὰ καρτερίας τὸν διωγμόν».

Μεταξὺ τῶν ῥαββίνων τῆς Βυζαντινῆς ταύτης ἐποχῆς ἀναφέρομεν τοὺς διασημοτέρους. Τοὺς Ἀαρὼν Κόσπο, Γιοσὲφ Σοργένο καὶ Γιακὶρ Ἐλπαρνάς, (ἔτος 1160).

Κατὰ δὲ τὸν 13ον καὶ 14ον αἰῶνα ἤκμασαν οἱ ἑπόμενοι ῥαββῖνοι εἰς τὸ Βυζαντινὸν κράτος.

Ριβὶ Βαροὺχ Ἀγιαβανῆ, ὁ Καραΐτης Ἀαρὼν Βὲν Γιοσὲφ ἰατρὸς καὶ φιλόλογος συγγράψας τὸ «Ἀμβχάρ,» (1296), ὁ Ζαχαρίας Ἀγιαβανῆ συγγραφεὺς τοῦ «Σέφερ-Ἀγιασάρ» (1340) καὶ Σαλὸμ Βὲν-μέλεχ συγγράψας τὸ «Μιχλοὺλ Γιόφι» (1420).

Ἂν καὶ ἀγνοοῦμεν ἐλλείψει ἐγγράφων τὴν κατάστασιν τῶν Ἑβραίων ὑπὸ τοὺς τελευταίους αὐτοκράτορας, φαίνεται ἐν τούτοις ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας τοὺς μετεχειρίζοντο ἠπιώτερον, ἀφοῦ κατὰ τὸ 1420 βλέπομεν τὸν Ἰουδαῖον Ἰσαὰκ Χαζὰν μεταξὺ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἀρχόντων τοὺς ὁποίους Μανουὴλ ὁ Β΄ ὁ Παλαιολόγος ἀπέστειλεν πρὸς συνάντησιν τοῦ Σουλτάνου Μωάμεθ τοῦ Α΄, ὅτε οὗτος διῆλθε τὸν Βόσπορον ἐπὶ πλοίου.*

Ἀθῆναι Δεκέμβριος 1915.

Χ, Ἀλχανάτης,

ΟΙ ΕΒΡΑΙΟΙ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΥΣΤΡΑ

Ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος ὑπῆρχον πολυάριθμοι ἑβραῖοι εἰς τὴν Σπάρτην.

Περὶ αὐτῶν ἔχομεν ἀρκετὰς εἰδήσεις ἀπὸ τὸ συναξάριον τοῦ Ἁγίου Νίκωνος τοῦ «Μετανοεῖτε» τὸ ὁποῖον ἐγράφη εἰς Λατινικὴν περὶ τὸ 1142 μετεφράσθη ὐὲ εἰς Ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Εὐρυσθένους Παρθενίου τὸ 1630.

Ὡς φαίνεται ἀπὸ τὸ συναξάριον οἱ Ἑβραῖοι εἶχον εἰς χεῖράς των ὅλο τὸ ἐμπόριον τῆς Λακεδαίμονος καὶ τὴν φιλίαν καὶ συμπάθειαν μερικῶν ἀρχόντων τῆς χώρας, ἐπροστάτευεν ὅμως αὐτοὺς ἰδιαιτέρως ὁ εὐπατρίδης Ἰωάννης Ἄρατος.

Τοὺς ἐπολέμησεν ὅμως ὅσιος Νίκων. Οὗτος εὑρίσκετο τότε (960 μ. Χ.) ἐν Ἀμύκλαις (αἱ ὁποῖαι ἀπεῖχον μίαν ὥραν ἀπὸ τῆς Σπάρτης) ὅτε μετέβη πρὸς αὐτὸν πρεσβεία ἐκ Σπαρτιατῶν παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ σπεύσῃ εἰς τὴν Σπάρτην, ἣν ἐλυμαίνετο λιμός, ἵνα μὲ τὰς δεήσεις του πρὸς τὸν Ὕψιστον νὰ παύσῃ ἡ ἀσθένεια. Οὗτος ἐφάνη μὲν ἕτοιμος νὰ δεχθῇ τὴν αἴτησιν, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ ἐκδιωχθοῦν πρότερον ἐκ τῆς πόλεως οἱ Ἑβραῖοι, οἱ ὁποῖοι ἦσαν δι' αὐτὸν ἐμπόδιον εἰς τὴν θεμελίωσιν καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὅτε τῷ 1249 ὁ Βελλαρδουΐνος ἔκτισεν τὸν Μυστρᾶν ἤρχισαν νὰ συγκεντροῦνται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκεῖ οἱ Ἑβραῖοι. Φαίνεται δὲ ὅτι κατὰ τὴν δεσποτείαν τῶν Παλαιολόγων ἐπὶ τοῦ Μυστρᾶ, ἀπετέλουν ἐκεῖ πολυάριθμον κοινότητα.

Ὁ Γ. Φραντζῆς ὁμιλῶν περὶ τῶν πόλεων τὰς ὁποίας παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν ὁ Δεσπότης Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος ἀναφέρει μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὴν Ἑβραϊκὴν Τρύπην *

Ἡ Ἑβραϊκὴ Τρύπη δὲν εἶναι ἄλλη ἢ τὸ σημερινὸν χωρίον τοῦ δήμου Σπάρτης ἡ Τρύπη. Τὸ προάστειον οὕτως εἰπεῖν τοῦ Μυστρᾶ. Εὑρέθησαν δὲ ἀργότερον εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Τρύπης Ἑβραϊκαὶ ἐπιγραφαί.

Καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας οἱ Ἑβραῖοι τοῦ Μυστρᾶ ἦσαν πολυπληθεῖς. Ὅτε ὅμως ἐξερράγη ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1769 οἱ Ἑβραῖοι τῆς πόλεως ἔπαθον ὡς φαίνεται πολλὰ δεινά. Ὁ Chateaubriand, ὁ ὁποῖος ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1806, ὅταν ἀνέβη εἰς τὴν ἀκρόπολιν τοῦ Μυστρᾶ λέγει ὅτι διῆλθεν ἀπὸ τὴν συνοικίαν τῶν Ἑβραίων, ἡ ὁποία εὑρίσκετο πέριξ τῆς ἀκροπόλεως, Ὅλη αὐτὴ ἡ συνοικία εἶχε κατασρσφῇ ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν οἱ ὁποῖοι ἐστάλησαν εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ νὰ σβύσουν τὴν ἐπανάστασιν.

Καὶ ὁ περίφημος ἀρχαιολόγος καὶ ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ Wiliam Martin Leake ὁ ὁποῖος περιηγήθη τὴν Πελοπόννησον ὀλίγον πρὸ τοῦ Chateaubriand τῷ 1805, μετέβη εἰς Μυστρᾶ καὶ ἀναφέρει τὰς καταστροφὰς τοῦ 1770. Ἡ Κατωχώρα, λέγει, τοῦ Μυστρᾶ μὲ μίαν ἄλλην συνοικίαν τοῦ Κάστρου, καὶ ἐννοεῖ βέβαια τὴν ἑβραϊκὴν — εἶχον ἄλλοτε πρὸ τοῦ 1770—τόσας οἰκίας ὅσας εἶχε τῷ 1805 ὁ Μυστρᾶς ὁλόκληρος.

Μέχρι τοῦ 1821 ὑπῆρχον μερικαὶ ἑβραϊκαὶ οἰκογένειαι ἐν Μυστρᾷ αἱ ὁποῖαι διεσκορπίσθησαν μετὰ τὴν ἔκρηξιν τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

(Ἐκ πραγματείας τοῦ γνωστοῦ λογίου ΝΙΚΟΥ ΒΕΗ δημοσιευθείσης εἰς τὸν «Νουμᾶ»).

* Ἱστορία τῶν Ἰσραηλιτῶν τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ Μ. Φράγκου Σελ. 122, καὶ Kammer, Turquie τόμ, 3ος Σελ. 195,

(*) Ἔκδοσις Βόννας σ. 200.

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΝ ΓΕΓΟΝΟΣ

ΕΒΡΑΙΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΜΑΔΡΙΤΗΣ

Ἡ ἐγκαθίδρυσις. Ἀνασκοπὴ εἰς τὸ παρελθὸν τῆς Ἱσπανίας.

Γεγονὸς ἐξόχως σημαντικόν, ἐμπνεῦσαν ἔξοχον ἄρθρον τοῦ Μὰξ Νορδάου, συνετελέσθη τὴν 9ην Δεκεμβρίου διὰ τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει καὶ τὸν Ἑβραϊσμὸν καὶ τὴν Ἱσπανίαν ἰδίᾳ. Ὁ Δρ. Ἀβραὰμ Σαλὼμ Ἰαουδὰ διωρίσθη **τακτικὸς καθηγητὴς** τῆς Ραββινικῆς φιλολογίας καὶ γλώσσης εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Μαδρίτης. Τοῦτο εἰς τὴν καθολικοτάτην Ἱσπανίαν! Τέσσαρα πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἱσπανίας, ἃς σημειωθῇ καὶ τοῦτο, προέτειναν τὴν σύστασιν τῆς ἀνωτέρω ἕδρας. Τὸ Ἀνώτερον Συμβούλιον τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως. Ἡ Βασιλικὴ Ἀκαδημία τῆς Ἱστορίας, ἡ Φιλοσοφικὴ καὶ Φιλολογικὴ Σχολὴ καὶ ἡ Ἱσπανικὴ-Ἀκαδημία. Πάντα τὰ τέσσαρα σωματεῖα ἐξαίρουν τὴν ἐξοχότητα τοῦ νέου καθηγητοῦ, τὰ ἔργα του καὶ τὴν πανευρωπαϊκὴν φήμην του Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸν ὅτι εἰσηγητὴς διὰ τὴν Ἱστορικὴν Ἀκαδημίαν ὑπῆρξεν ὁ πάτερ Φιδὲλ Φίτα ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Ἰησουϊτῶν, ὁ ὁποῖος καταλήγει λέγων ὅτι «ὁ διορισμὸς τοῦ Ἰαουδὰ ἀποτελεῖ δι' ἡμᾶς τιμήν«.

Κατὰ τὸν Μὰξ Νορδάου ὁ διορισμὸς τοῦ Ἰαουδὰ, πρώτου ἑβραίου διορισθέντος μετὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Ἑβραίων τὸ 1492 ἀποτελεῖ ἀνάκκλησιν τοῦ ἄνω ἐδίκτου ἐξώσεως. Ὁ τελευταῖος ἑβραῖος καθηγητὴς ἐν Ἱσπανίᾳ, ἦτο ὁ μέγας μαθηματικὸς Ἀβραὰμ Ζακοῦτο. Σήμερον μετὰ τέσσερας ἑκατονταετηρίδας, ἕτερος Ἀβραὰμ ἐπαναλαμβάνει τὴν ἔνδοξον παράδοσιν τῆς ἑβραϊκῆς ἐπιστήμης ἐν Ἱσπανίᾳ. Ἰδίᾳ ὁ Ἰαουδὰ θέλει διδάξῃ δεξιοδικώτερον Ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν τῶν Ἑβραίων ἐν Ἱσπανίᾳ. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὁπόσον τὸ πεδίον τοῦτο εἶναι πλούσιον περιλαμβάνον πολλὰς ἑκατονταετηρίδας δράσεως, μὲ ἀθανάτους σχολὰς καὶ ὀνόματα, καθὼς ὁ ποιητὴς Ἀλεβύ, ὁ φιλόσοφος Μαϊμονίδης. ὁ Ἀμπὲν Ἔσδρα, ὁ Ἀβισεμπρὸν ὁ ἱδρυτὴς τῆς Σχολαστικῆς ἤτοι Σολομὼν μπὲν Γκεβρώλ, ὁ Κιμχή, ὁ Ἀβραβανέλ. .

Ἡ ἐγκαθίδρυσις τοῦ νέου καθηγητοῦ ἐγένετο τὴν 15 Δεκεμβρίου εἰς τὴν Μεγάλην αἴθουσαν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μαδρίτης ἐνώπιον τοῦ ἀνωτέρου ἐπιστημονικοῦ κόσμου τῆς Ἱσπανίας. Ὁ καθηγητὴς Ἰαουδὰ αὐτοσχεδίασεν, καταλαμβάνων τὴν ἕδραν του, ἀγόρευσιν ἡ ὁποία προὐκάλεσε τὰ χειροκροτήματα τῆς σοφῆς ὁμηγύρεως. Ἀφοῦ ἐτόνισε τὴν σημασίαν τῆς νέας ἕδρας διὰ τὰς ἱστορικὰς ἐρεύνας καὶ ἐμμέσως διὰ τὰ ζωτικὰ συμφέροντα τῆς Ἱσπανίας καὶ ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του διὰ τὴν τιμὴν καὶ ἐμπιστοσύνην ἧς ἔτυχεν, εἶπεν ὅτι ταῦτα θέλουσι τῷ εἶναι ἐλατήριον ἵνα φανῇ ἀντάξιος αὐτῶν. Καὶ ἐπρόσθεσεν : «Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἕτερον ἐλατήριον ἰσχυρὸν τὸ ὁποῖον θέλει μὲ παροτρύνει νὰ φανῶ ἀντάξιος τῆς ἐξαιρετικῆς διακρίσεως ἡ ὁποία μοὶ ἀπενεμήθη καὶ τοῦτο εἶναι ἡ πάντοτε ζωντανὴ εἰς τὴν μνήμην μου ἀνάμνησις τοῦ παραδείγματος τὸ ὁποῖον μοὶ παρέσχον οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι τῆς φυλῆς μου οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ἀνεκτίμητον ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν των, ἔριψαν δόξαν εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἱσπανίας κατὰ τὸ παρελθόν. Ἡ ἀνάμνησις τῶν σεβασμίων αὐτῶν ἀνδρῶν θὰ εἶναι δι' ἐμὲ συνεχὴς παρόντρυσις διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του καὶ τῆς ἀναπτύξεως πάσης τῆς ἐνεργείας μου».

Καὶ ἀντιμετωπίσας θαρραλέως τὸ παρελθὸν ἐπρόσθεσεν : «Ὁ τελευταῖος λόγιος Σεφαρδῆ (ἰσπανοεβραῖος) ὁ ὁποῖος ἐδίδαξεν ἀπὸ τὴν ἕδραν ἰσπανικοῦ Πανεπιστημίου, τοῦ τῆς Σαλαμάνκας, ὑπῆρξεν ὁ μεγαλείτερος ἀστρονόμος καὶ ναυτικὸς ἐπιστήμων τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος ὁ φίλος καὶ σύμβουλος τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, ὁ Ἀβραὰμ Ζακοῦτο τοῦ ὁποίου τὰ ἔργα ὑπῆρξαν τόσης μεγάλης σημασίας διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Νέου Κόσμου. Ἡ μεγαλειτέρα ὑπερηφάνειά του, καὶ ἡ μόνη του παρηγορία εἰς τὴν στενοχωρίαν τῆς ἐξορίας ὑπῆρξεν ἡ ἀνάμνησις ὅτι καθ' ὅλον τὸν μακρὸν βίον του εἰργάσθη διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς εὐημερίας τῆς πατρίδος του. Τώρα ὅτε μετὰ τόσον χρόνον κολοῦμαι νὰ ἀναλάβω παρόμοιον ὑψηλὸν λειτούργημα εἰς τὴν ἀρχαίαν χώραν τῶν προγόνων μου, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε τὴν ἐλησμόνησαν ἀλλὰ τὴν ἐνθυμοῦνται πάντοτε μὲ ἀγάπην καὶ πόνον θὰ λογίζομαι εὐτυχὴς ἐὰν δὲν ὑπολειφθῶ πολὺ τοσούτων ἐνδόξων παραδόσεων δεικνύων τοιουτοτρόπως τὰ εὐγνώμονα αἰσθήματά μου πρὸς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐνόμισαν ἀντάξιον τῆς προοδευτικῆς Ἱσπανίας νὰ ἀνανεώσουν σχέσεις ἀμοιβαίας συμπαθείας μὲ τοὺς ἀπογόνους ἀρχαίων συμπολιτῶν, καὶ οἱ ὁποῖοι ἐξέλεξαν ὡς πεδίον συμφιλιώσεως τὸν Ναὸν τῆς Ἐπιστήμης»...

Ὁ κοσμήτωρ τῆς Σχολῆς, ὁ καθηγητὴς Τόρμο ἀφοῦ ἐστόλισε τὸν νέον καθηγητὴν μὲ τὰ ἐμβλήματα τῶν πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν, ἀπήγγειλεν λογίδριον ἐπαινέσας τὸν Ἰαουδὰ διὰ τὴν λεπτότητα μεθ' ἧς ἀνεμνήσθη τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν προγόνων του καὶ τὴν Ἱσπανίαν, τόσον λυπηρῶς διακοπεισῶν ἐπὶ αἰῶνας. ἐδήλωσεν ὅτι εἶναι πιστὸς καθολικός, ἀλλὰ τοῦτο δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ σέβεται τὴν ἀρχαίαν πίστιν τοῦ συναδέλφου του, ὁ ὁποῖος ἐπιλαμβάνεται τῆς διδασκολίας συνεχίζων τὴν μακρὰν σειρὰν τῶν ἑβραϊκῶν φωστήρων, οἱ ὁποῖοι ἄλ-

λοτε τόσον φαεινῶς ἔλαμψαν ἐν Ἰσπανίᾳ, ὅτι εἰς τὸ πεδίον τῆς ἐπιστήμης δὲν πρέπει νὰ γίνωνται μισαραὶ διακρίσεις μεταξὺ λογίων διαφόρου φυλῆς ἢ πίστεως, καὶ ὅτι ἡ νεωτέρα Ἰσπανία ἀπονέμει ἕνα ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν εἰς ἕνα ἔνδοξον ἀπόγονον ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἄλλοτε ὑπῆρξαν εὐγενῆ καὶ πιστὰ τέκνα της, Τέλος ὁ Κοσμήτωρ, κατὰ τὰ ἔθιμα ἠσπάσθη τὸν καθηγητὴν Ἰαουδά...

Ποία διαφορὰ μὲ ἄλλας χώρας, αἱ ὁποῖαι καυχῶνται ἐπὶ πολιτισμῷ καθὼς ἡ Γερμανία, καὶ ὅπου ἕνας ἐπιστήμων ἐὰν εἶναι ἑβραῖος δὲν δύναται νὰ γίνῃ τακτικὸς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου.

Ἐκ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Ἰαουδὰ ἡ ἑβροϊκὴ ἐπιστήμη πολλὰ περιμένει. Ἔρευναν εἰς τὰς πολυπληθεῖς βιβλιοθήκας, διὰ τὴν διευκρίνισιν τῆς ἱστορίας τῶν Ἑβραίων ἐν Ἰσπανίᾳ, καὶ τὴν διαφύλαξιν τόσων ἑβραϊκῶν μνημείων τῆς χώρας. Ὁ ἰσπανικὸς τύπος ἐδέχθη μὲ εὐχαριστησιν τὸν διορισμὸν δημοσιεύσας τὴν βιογραφίαν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἰαουδὰ καὶ ἐξαίρει τὴν σημασίαν τῆς ἕδρας διὰ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν ἀνανέωσιν τῶν φιλικῶν σχέσεων μεταξὺ Ἰσπανίας καὶ τῶν ἀπογόνων τῶν ἑβραίων τῆς Χερσονήσου.

Μετὰ τετρακόσια καὶ πλέον ἔτη, ἡ Ἰσπανία ὁμολογεῖ τὸ λάθος της καταδιώξασα τοὺς Ἑβραίους.

Μ. Χ.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

ΕΝΑΣ ΗΡΩΣ ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΣ

Ὁ ἥρως αὐτὸς ἰσραηλίτης Κερκυραῖος ὑπῆρξεν ὁ Ἀβραὰμ Μόρδος ὑπολοχαγὸς εἰς τὸ 62ον πεζικόν. Ὁ Μόρδος ἦτο ἐγκατεστημένος οἰκογενειακῶς εἰς τὴν Χάβρην ἡ δὲ γυναῖκα του εἶναι καὶ αὐτὴ ἰσραηλίτης Κερκυραία, τῆς οἰκογενείας Τσεζάνα ἐὰν δὲν σφάλλωμεν. Ὁ Μόρδος ἦτο εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας, ὡραῖος ἄνδρας μὲ στρατιωτικὴν παράστασιν. Περὶ αὐτοῦ εἶχε γίνει τιμητικὴ μνεία διὰ τὸν ἡρωϊσμὸν μεθ' οὗ ὡδήγησε τὸν λόχον του εἰς τὴν ἔφοδον τῆς 25 Σεπτεμβρίου. Ἀλλ' ἰδοὺ ἡ συγκινητικὴ ἐπιστολὴ τὴν ὁποίαν ὁ συνταγματάρχης Σαφφραὶ ἔστειλεν εἰς τὴν χήραν τοῦ γενναίου ἀξιωματικοῦ

»Κυρία·

«Ἐπιτρέψατε εἰς τὸν προϊστάμενον καὶ συστρατιώτην τοῦ προσφιλοῦς σας μεταστάντος νὰ σᾶς προσφέρῃ τὰ εἰλικρινῆ του συλλυπητήρια. Δὲν θὰ προσπαθήσω νὰ εὕρω λέξεις παρηγορίας διὰ τὴν φοβερὰν δυστυχίαν ἡ ὁποία σᾶς ἔπληξεν. Δὲν ὑπάρχουν τοιαῦται· ὁ Θεὸς μόνον δύναται νὰ σᾶς δώσῃ τὴν δύναμιν νὰ ὑποφέρετε γενναίως τὴν προσφιλῆ ταύτην ἀπώλειαν. Ἀλλ' ὀφείλω ὡς πραϊστάμενος καὶ ὡς συστρατιώτης τοῦ Μόρδου νὰ σᾶς εἴπω πόσον τὸν ἔχον ἐκτιμήσῃ καθόλα.

«Καθ' ὅλον τὸν χρόνον καθ' ὃν τὸν ἔσχον ὑπὸ τὰς διαταγάς μου ἡ πρώτη μου καλὴ ἐντύπωσις περὶ αὐτοῦ, ἐνισχύετο πάντοτε περισσότερον. Ἀφοσιωμένος, στρατιώτης εἰς τὴν ψυχήν, εἶχε κατακτήσῃ τὴν φιλίαν πάντων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι τὸν ἐγνώρισαν.

Τὴν 27ην Σεπτεμβρίου, ἔλαβον παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὴν μὲ χρονολογίαν τῆς 24, ὅπου μοῦ ἔλεγεν ὅτι εἶχε λάβει τὴν διαταγὴν ἀπὸ τὸν Ζόφρ διὰ τὴν ἐπίθεσιν τῆς ἑπομένης. Ἐτελείωνε βεβαιώνων με ὅτι ὁ λόχος του ἦτο ἕτοιμος καὶ θὰ ἔκαμνε τὸ καθῆκον του. Ἤξευρεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ μοὶ εἴπῃ ἄλλο τὸ ὁποῖον νὰ μὲ ἐπήγαινε καλύτερα στὴν καρδία, καὶ τὸ αἴσθημα αὐτὸ τοῦ καθήκοντος, τὸ τόσον ριζωμένον εἰς αὐτόν, ἠδυνήθη νὰ τὸ ἐγχαράξῃ εἰς ὅλους τοὺς ἄνδρας του. Οἴμοι! Δὲν ἀμφέβαλλον ποσῶς περὶ τούτου καὶ ἀκουσίως, ἠσθάνθην ἕνα σφίξιμο στὴν καρδιά· θὰ ἐπανέλθῃ ἀρά γε; Ὁ Θεὸς δὲν ἠθέλησε τοῦτο· ἀλλ' ἔλαβε τὸν ὡραιότερον θάνατον· τὸν θάνατον τοῦ στρατιώτου, τοῦ ὁποίου ἦτο ἄξιος. Κύπτω ἐνώπιον τοῦ πόνου σας, καὶ παρὰ τὴν θέλησίν μου δὲν ἀντέχω νὰ σᾶς εἴπω· Κυρία δύνασθε νὰ ἦσθε ὑπερήφανος ὁ ἄνδρας σας ἦτο ἕνας ἥρως.

«Ὁ ὑπολοχαγὸς Ὡρούδ, ὁ ὁποῖος μοῦ ἔγραψε τὰς ἡμέρας αὐτὰς μοῦ τὸ ὡμολόγει καὶ αὐτὸς μὲ αὐτὰς τὰς λέξεις·

«Ὁ Μόρδος ἀπέθανεν ὡς ἥρως, καὶ προσέθηκεν: «Τί ὡραῖος ἀξιωματικός, ὁποία ἀπώλεια διὰ τὸ Σύνταγμα». Ναὶ κυρία, εἶναι ἀληθινὴ ἀπώλεια καὶ ὅλοι ἐταράχθημεν ὅταν ἐμάθομεν τὸν ἡρωϊκὸν τοῦτον θάνατον.

«Κατὰ τὸν Ὡρούδ, ἐφονεύθη ἀκαριαίως, δὲν ὑπέφερεν ποσῶς καὶ ἤξιζεν τοιοῦτον θάνατον, ἀφοῦ ὁ Θεὸς εἶχεν ἀποφασίσει νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν θανόντων ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

«Γνωρίζω ὅτι ἦτο τὸ πρότυπον τῶν συζύγων, ἀλλὰ μὴ τὸν κλαύσετε πολύ, εἶχε κάμει τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς του εἰς τὴν χώραν του, καὶ ἦτο οὗτος ὁ θάνατος τὸν ὁποῖον ὠνειρεύετο. Δὲν γνωρίζω ἐὰν ἔχετε παιδιά, ἐὰν ἔχετε πρέπει νὰ εἶναι ὑπερήφανα διὰ τὸν ἀγαπητὸν πατέρα των.

Ὁ Θεὸς νὰ σᾶς βοηθήσῃ νὰ ὑποφέρετε τὸ μαρτύριον τοῦ πόνου σας.

«Δεχθῆτε κυρία. μὲ τὴν λύπην μου τὴν εἰλικρινεστέραν, τὴν σεβαστὴν ἔκφρασιν τῶν προσρήσεών μου».

Ὁ Συνταγματάρχης **Σαφφραί.**

Σ. Ι. Ε. Καὶ ἡ «Ἰσραηλιτικὴ Ἐπιθεώρησις» ἐκφράζει τὰ εἰλικρινῆ συλλυπητήρια της

εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἐνδόξου συμπατριώτου ὁ ὁποῖος ἔδωσε τὴν ζωήν του χάριν τῆς Γαλλίας εἰς τὴν ὁποίαν πᾶς ἰσραηλίτης ὀφείλει ἄφθιτον εὐγνωμοσύνην.

Μεταφέρομεν τὰ ἑξῆς ἐκ τῆς «Πελοποννήσου» Πατρῶν συγχαίροντες καὶ εὐχαριστοῦντες διὰ τὴν φωτεινότητα τῆς ἀντιλήψεως, ἀνταξίας τῆς τοσοῦτον προηγμένης κοινωνίας Πατρῶν. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι τὸ ἐπεισόδιον προὐκλήθη ἀπὸ ἕνα λοχίαν, ὄργανον διηλαδὴ τῆς ἐξουσίας. Καὶ πόθεν; διότι ἕνας ἑβραιόπαις ἔκλαιεν! Ἀγνοεῖ ἄρα ὁλοχίας ὅτι καὶ οἱ ἑβραιόπαιδες κλαίουν παίζουν γελοῦν καθὼς ὅλα τὰ ἄλλα παιδία;

ΠΑΡ' ΟΛΙΓΟΝ
ΘΛΙΒΕΡΟΝ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟΝ

«Ἐν τῇ ὁδῷ Ἁγίου Ἀνδρέου καὶ ἐντὸς τοῦ καταστήματος τῶν κ.κ. Βιτάλη καὶ Ἀσσὲρ ἐξετυλίχθη μία σκηνὴ τραγική, ἡ ὁποία παρ' ὀλίγον θὰ κατέληγεν εἰς ἀποτέλεσμα βαρύνον τὸν πολιτισμὸν τῆς Πατραϊκῆς κοινωνίας.

Ἕν παιδίον ἡλικίας ἓξ ἐτῶν περίπου ἔκλαιεν ἐντὸς τοῦ καταστήματος. Ἕνας λοχίας ὑπωπτεύθη ὅτι πρόκειται περὶ χριστιανικοῦ παιδὸς χρησίμου πρὸς ἑβραϊκὴν θυσίαν. Ὁ Λοχίας ὁ ὁποῖος δὲν ἦτο τῆς ὑπηρεσίας ἔκαμε θόρυβον τρομερόν. Διὰ τῶν ἀγρίων φωνῶν του ἀνεστάτωσε τοὺς διαβάτας τῆς ὁδοῦ καὶ τὸ κατάστημα ἐπλημμύρισεν ἀπὸ τὸ πλῆθος. Οἱ καταστηματάρχαι διεμαρτύροντο κατὰ τῆς βίας καὶ ἐπεκαλοῦντο συνδρομὴν πρὸς ἐκκένωσιν τοῦ καταστήματος ἀπειλουμένου ὑπὸ διαρπαγῆς. Ἐβεβαίουν δέ ὅτι τὸ παιδίον εἶναι ὁμόθρησκόν των καὶ οὐχὶ χριστιανός. Ἐπὶ τέλους ἔφερον τὸ παιδίον εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ ἐκεῖ ἀναγνωρισθείσης τῆς ἰδιότητος ἀπελύθη.

Ἰδοὺ τί συνέβαινεν.

Ὁ Βιτάλης καὶ ὁ Ἀσσὲρ εἶχον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν των μίαν ὑπηρέτριαν δωδεκαετῆ. Ὁ πατήρ της ἔστειλε τὸν μικρὸν παῖδα διὰ νὰ ἰδῇ τὴν ἀδελφήν του εἰς τὸ κατάστημα καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Ἐντεῦθεν αἱ ὑπόνοιαι τοῦ λοχίου.

Ὅταν ὅμως εἰς τὴν Ἀστυνομίαν ἦλθεν ἡ ἀδελφή του ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας της! Καὶ ἔτσι ἔληξε τὸ ἐπεισόδιον.

Δὲν ἔληξεν ὅμως καὶ ἡ ἠθική του συνέπεια. Ἡ πρόληψις ὅτι οἱ ἑβραῖοι θυσιάζουν χριστιανικὸν παῖδα διὰ θρησκευτικοὺς λόγους, πρόληψις βάρβαρος ἀστήρικτος, πρέπει νὰ ἐκλείψῃ. Διότι ἀτιμάζει τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ψυχήν. Εἰς οὐδὲν μέρος τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας στηρίζεται τοιαύτη πρόληψις. Οἱ Ἰουδαῖοι τρώγουν τὴν καθαρωτέραν τροφὴν ἀπὸ ὅλους τοὺς λαούς. Οἱ Ἰουδαῖοι πάσχουν ἐξ αἰτίας τῶν χριστιανῶν. Ἕνεκα τῆς χριστιανικῆς θυσίας εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς καλεῖ ἡ θρησκεία νὰ φάγωμεν τὴν σάρκα καὶ νὰ πίωμεν τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, οἱ εἰδωλολάτραι Ρωμαῖοι κατηγόρουν τοὺς χριστιανοὺς, ὡς τρώγοντας ἀνθρώπινον σῶμα καὶ πίνοντας αἷμα.

Βραδύτερον, ὅταν ὁ Χριστιανισμὸς ἐξηπλώθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν ἐφορτώσαμεν εἰς τὴν ῥάχιν τῶν ἑβραίων ὅτι μᾶς ἐφόρτωναν οἱ Ρωμαῖοι.

Εἶνε καιρὸς, οἱ Ἱεροκήρυκες καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Διδάσκαλοι νὰ καταπολεμήσουν τὴν πρόληψιν ταύτην, ἡ δὲ δικαιοσύνη νὰ τιμωρήσῃ τοὺς μωροὺς αὐτοὺς φανατικοὺς οἱ ὁποῖοι ἐξευτελίζουν τὸ Ἑλληνικὸν ὄνομα».

(Ἐκ τῆς «Πελοποννήσου» Πατρῶν)

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟΝ ΕΒΡΑΪΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ
ΚΑΤΑ ΤΟ 1915

Τὸ ἔτος τὸ πρὸ τοῦ πολέμου, τὸ Ε.Ε.Κ. εἶχε φθάσῃ τὸ ἑκατομμύριον, μὲ ἐλπίδας μεγαλειτέρων ποσῶν διὰ τὰ ἐπερχόμενα ἔτη. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ εὐρωπαϊκὸς πόλεμος ὁ ἐνσκήψας περὶ τὰ μέσα τοῦ 1914 παρέσυρε τὰ πάντα. Οὕτως τὸ ἔτος 1914 τὸ Ἐβ· Ἐθν. Κεφάλ. ἀπέδωκε 735 χιλιάδας, ἐκ τῶν ὁποίων 536 χιλ. διὰ τὴν πρώτην ἑξαμηνίαν τὴν εἰρηνικὴν καὶ περίπου 200 χιλ. διὰ τὴν δευτέραν καθ' ἣν ἤρχισεν ὁ πόλεμος. Δεδομένου δὲ ὅτι κατὰ τὴν δευτέραν ἑξαμηνίαν ἐντείνεται ἡ δρᾶσις τῶν Σιωνιστῶν πρὸς στρογγυλοποίησιν τῶν ἐσόδων, εἶναι εὐνόητον ὅτι μὲ τὰς 536 τῆς 1ης ἑξαμηνίας, τὸ ποσὸν τοῦ Ἐθ. Κεφ. θὰ ὑπερέβαινε τὸ ἑκατομμύριον ἄνευ τοῦ πολέμου.

Ἐρχόμενοι τώρα εἰς τὸ παρελθὸν ἔτος 1915 καθ' ὃ ὁ πόλεμος ἐπεξετάθη, εὑρίσκομεν τὸ ἔσοδον τοῦ Ἐθ. Κεφ. ἀνελθὸν εἰς φρ. 628.936

Τὸ ποσὸν αὐτὸ δεικνύει μίαν ἐπαισθητὴν βελτίωσιν ἀπὸ τὴν δευτέραν ἑξαμηνίαν τοῦ 1914. Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι εὐχάριστον ὄχι μόνον ἀπὸ ὑλικὴν ἔποψιν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἠθικήν, διότι τοῦτο μὲν δηλοῖ ὅτι παρ' ὅλους τοὺς περισπασμοὺς τοιούτου τρομεροῦ πολέμου, αἱ ἰδανικαὶ τάσεις τοῦ ἑβραϊκοῦ λαοῦ παραμένουν ἀκμαῖαι καὶ τὸ ἠθικὸν αὐτοῦ δὲν ἀπερροφήθη ὁλοσχερῶς ἀπὸ τὴν τρομερὰν καταιγίδα.

Αἱ ἐκ φρ. 628.936 εἰσπράξεις τοῦ 1915 κατανέμονται ὡς ἑξῆς: **Βόρειος Ἀμερικὴ** 288.005. **Αὐστρία** 105,839. **Γερμανία** 75.325 **Ρωσσία** 29.749 **Ρουμανία** 23.702 **Καναδᾶς** 22.844 **Νότιος Ἀφρικὴ** 21.635 **Ὁλλανδία** 13.801. **Ἀγγλία** 11.975. **Οὐγγαρία** 7.462. **Ἑλλὰς** (Νέα) 2.621. **Ἑλλὰς** (Παλαιὰ) 1.668. **Ἀργεντινὴ** 4.281. **Νότιαι σλαυϊκαὶ χῶραι** 4.157.

Ἑλβετία 3.703. **Ἰταλία** 2.609. **Βουλγαρία** 1.847. **Γαλλία** 1 840. **Βρασιλία** 1.069. **Αὐστραλία** 1.067. **Δανία** 866. **Σουηδία** 828 **Αἴγυπτος** 823. **Τουρκία** 516. **Ἀνατολικὴ Ἀσία** 277. **Πορτογαλλία** 277.

Ἐν γένει κατὰ τὸν πόλεμον αἱ εἰσπράξεις ἀπέδωκαν τὸ 62ο)ο τοῦ ποσοῦ τοῦ τελευταίου εἰρηνικοῦ ἔτους. Χάρις εἰς τοὺς φίλους τοῦ Ἐθ· Κεφ. ἠδυνήθη νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐργασίας του τὰς γεωργικὰς ἐν Παλαιστίνῃ χορηγοῦν ἐργασίαν εἰς ἑκατοντάδας ἐργατῶν, αἱ δὲ προμήθειαι ἐκ δημητριακῶν τῶν χωρίων του ἀνεκούφισαν τόν τε ἀστικὸν καὶ τὸν ἀγροτικὸν πληθυσμὸν τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τὰς στερήσεις τοῦ πολέμου. Ὑστέρησε μόνον τὸ Ἐθ. Κεφ. εἰς τὰς «ἐπειγούσας ἐργασίας» τὴν ἀποξήρανσιν ἑλῶν, κατασκευὴν ὁδῶν καὶ οἰκιῶν. Διὰ τὰς ἐργασίας αὐτὰς τὸ Ἐθ. Κεφ. δὲν ἠδυνήθη νὰ διαθέσῃ εἰμὴ μόνον 40.000.

Αἱ τελευταῖαι εἰδήσεις ἐκ Παλαιστίνης ἀγγέλλουν ὅτι ἐντείνεται ἡ ἔλλειψις ἐργασίας λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς διαταράξεως, τῶν ἐπιτάξεων καὶ ἄλλων.

Χάριν τῶν ἐπειγουσῶν ἔργων καὶ πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ ἑβραϊκοῦ ἐν γένει πληθυσμοῦ τῆς Παλαιστίνης, τὸ Ἐθν. Κεφ. συνέταξε σχέδιον τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ ἐφαρμώσῃ τὸ 1916.

Πρὸς τοῦτο ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Ἐθ. Κεφ. ἀποτείνεται πρὸς ὅλα τὰ ἑβραϊκὰ κέντρα ζητοῦσα τὴν ἀρωγὴν αὐτῶν τὴν οἰκονομικήν.

Σ. Ι. Ε. Ἀφίνοντες τὰ σχόλια διὰ τὰς ἄλλας χώρας, βλέπομεν ὅτι ἐν τῇ Παλαιᾷ Ἑλλάδι αἱ εἰσπράξεις τοῦ 1915 εἶναι μόνον φρ. 1668. Τὸ 1913 ἡ Ἑλλὰς (νομίζομεν ὅτι πρόκειται μόνον περὶ Παλαιᾶς) σημειοῦται μὲ φρ. 3730, καὶ τὸ 1915 (ἴσως ἐνταῦθα νὰ συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ Νέα ἐν μικρᾷ ἀναλογίᾳ) μὲ 5683. Βεβαίως ἡ ἐμπόλεμος κατάστασις ἔχει τὴν ἐπιρροήν της, ἀλλ' ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα οὐδετέρα καὶ ὤφειλον αἱ οὐδέτεραι χῶραι, αἱ μὴ ὑφιστάμεναι τὴν **ἄμεσον** ἐπίδρασιν τοῦ πολέμου, νὰ ἐντείνουν τὰς προσπαθείας των πρὸς ἀναπλήρωσιν τῶν ἐλαττώσεων τὰς ὁποίας ὑφίσταται τὸ Ἐθνικὸν Κεφάλαιον εἰς τὰς ἐμπολέμους χώρας. Τοῦτο ἀκριβῶς πράττει ἡ Ἀμερική, ἡ ὁποία ἄλλως τε δίδει ὑπέροχα ποσὰ διὰ τὰς ἄλλας ἀνάγκας τὰς ἑβραϊκάς: διὰ τὴν διατροφὴν τῶν ἑβραίων Παλαιστίνης, διὰ τοὺς ἑβραίους Πολωνίας, καὶ ἄλλων ἐμπολέμων χωρῶν.

Οἱ ἑβραῖοι κατὰ τὸ Πουρήμ.

Προτείνομεν κατὰ τὴν προσεχῆ ἑορτὴν τοῦ Πουρὴμ νὰ ἀφιερωθῇ ἡμέρα σιωνικοῦ ἐράνου, διὰ τῆς διανομῆς σημαιῶν ἢ μικρῶν ἀνθέων.

Ὁ ἔρανος δύναται νὰ εἶναι διττός. α') Ποσὰ διὰ τὸ γένει σιωνικὸν ἔργον· β') διὰ τὸν ἐλαιῶνα Χέρτος.

Καὶ ἡ προσπάθεια ἂς γίνῃ διττή·

Ἂς δώσῃ τὸ ἄτομον, ἂς δώσουν αἱ οἰκογένειαι ἀφαιροῦντες ἔστω ποσόν τι ἀπὸ τὸ ἀφιερωμένον εἰς τὸ γεῦμα καὶ τὰς διασκεδάσεις τοῦ Πουρήμ.

Ἂς γείνουν ἐπιτροπαὶ εἰς ὅλας τὰς Κοινότητας καὶ ἂς συναχθῇ ὅσον δυνατὸν μεγαλείτερον ποσὸν διὰ τὸν Σιωνισμὸν τὰς ἡμέρας τοῦ Πουρήμ.

Περιμένομεν ἀπὸ τὰς ἀνταποκριτάς μας τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δράσεως αὐτῶν κατὰ τὴν **σιωνικὴν ἡμέραν** τοῦ Πουρήμ.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ἀριθ. 143 (1915) Τμ. Β'

Εἰσηγητὴς ὁ ἀρειοπαγίτης κ, Σ. ΝΑΥΤΗΣ

Μισθοὶ δημοδιδασκάλου ἐπὶ παρανόμῳ ἀπολύσει.-διετὴς παραγραφή. ὑπολογισμός.

Ἐπειδὴ ἐκ τοῦ προσαγομένου ὑπ' ἀριθ. 16441 (1909) ἐγγράφου τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως προκύπτει ὅτι ἡ ἀπόλυσις τοῦ ἐνάγοντος ἐγένετο τὴν 14 Ὀκτωβρίου 1909 ἐδημοσιεύθη δὲ τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἡ δὲ ἀγωγὴ ἐπεδόθη τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1911, ἑπομένως δὲν παρῆλθε διετία ἀπὸ τῆς προσβολῆς τοῦ δικαιώματος μέχρι τῆς ἐγέρσεως τῆς ἀγωγῆς, ὡς ὀρθῶς κρίνασα ἡ ἐκκαλουμένη ἀπόφασις ἀπέρριψεν τὴν περὶ παραγραφῆς ἔνστασιν τοῦ Δημοσίου.

Ἐπειδὴ ὡς προκύπτει ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μνημονευομένου ἐγγράφου τοῦ διορισμοῦ καὶ τῆς ἀπολύσεως τοῦ ἐνάγοντος καὶ τῆς ἀγωγῆς, οὗτος ἦτο διορισμένος διδάσκαλος ἐν τῷ ἐν Λαρίσσῃ Ἰσραηλιτικῷ Σχολείῳ μὲ ἀποδοχὰς δευτεροβαθμίου δημοδιδασκάλου καὶ οὐχὶ διευθυντὴς σχολείου, ὡς δὲ ὀρθῶς ἔκρινεν ἡ ἐπικαλουμένη ἀπόφασις, δυνάμει τοῦ ΑΠ' τοῦ 1882 Νόμου καὶ τοῦ ἀπὸ 9 Ἰουνίου 1883 ἐκτελεστικοῦ τοῦ νόμου τούτου Διατάγματος, δύναται νὰ διορισθῇ ἰσραηλίτης διδάσκαλος, ὁ ἰσυρισμὸς ἑπομένως τοῦ Δημοσίου καὶ τὸ παράπονον τῆς ἐφέσεως ὅτι ὁ ἐνάγων, καθὸ ἰσραηλίτης, δὲν ἠδύνατο νὰ εἶναι διευθυντὴς τοῦ Σχολείου, εἶναι ἀβάσιμος καὶ ἀπορριπτέος, διότι ὡς προείρηται δὲν ἦτο διευθυντὴς ἀλλὰ μόνον διδάσκαλος. Ὀρθῶς συνεπῶς ἐκρίθη παράνομος ἡ ἀπόλυσις τοῦ ἐνάγοντος, μὴ γενομένη κατὰ τὰς διατάξεις τῶν Νόμων ΓΗ' τοῦ 1905,

ΑΠ' τοῦ 1882 καὶ ΒΤΜΘ' τοῦ 1895, μὴ τηρηθεισῶν τῶν περὶ γνωμοδοτήσεως τοῦ Ἐποπτικοῦ Συσβουλίου διατάξεων ἀλλὰ μόνον δι' ὑπουργικῆς πράξεως.

Ἐπειδὴ ὀρθῶς διὰ τῆς ἐκκαλουμένης ἀποφάσεως ἐπεδικάσθη τὸ ποσὸν τοῦ μηνιαίου μισθοῦ εἰς τὸν ἐνάγοντα μέχρι ἐπαναφορᾶς του εἰς τὴν θέσιν του, διότι τοῦτο τὸ ποσὸν θὰ ἐλάμβανεν ἐὰν δὲν ἀπελύετο παρανόμως καὶ συνεπῶς μέχρις ἐπανορθώσεως τῆς διὰ παρανόμου πράξεως τοῦ Δημοσίου προσγενομένης αὐτῷ ζημίας, ἢ τῆς νομίμου ἀπολύσεώς του, δικαιοῦται εἰς ἀποζημίωσιν διὰ τὴν ἐπελθοῦσαν εἰς αὐτὸν στέρησιν τοῦ μισθοῦ του.

Σ.Ι.Ε. Ἡ ἄνω ἀπόφασις δικαιώνει τὸν ἑβραῖον διδάσκολον Λαρίσσης περὶ οὗ ἐγράψαμεν ἐκτενῶς εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον. Τὸν δικαιώνει ὁπωσδήποτε ἂν καὶ τὸ Ἀνώτατον Δικαστήριον δὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἱκανοποιητικὴν ἀπόφασίν του ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας ἐξέθεσεν καὶ ἡ πεφωτισμένη σύνταξις τῆς «Θέμιδος» καὶ ἡ Ἰσραηλιτικὴ Ἐπιθεώρησις».

ΤΟ ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΚΡΕΑΤΟΣ ΚΑΣΕΡ

Ἀφιεροῦται εἰς τοὺς Προέδρους τῶν Ἑβραϊκῶν Κοινοτήτων.

Δημοσιεύομεν τὸ κάτωθι χρονογράφημα τοῦ φίλου συναδέλφου Σταθοπούλου δημοσιευθὲν εἰς τὸ «Ἔθνος» τῆς 8 Δεκεμβρίου, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὁποίους κινδύνους ἐνέχει ἡ διὰ κρέατος τροφῆς. Μόνον δὲ ἐχέγγυον ἑπομένως ὑγιεινοῦ κρέατος παρέχει τὸ πωλούμενον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὑπὸ τοῦ κρεοπώλου τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος, κρέας παρέχον διττὴν ἐγγύησιν διὰ τὸν τρόπον τῆς σφαγῆς καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν πνευμόνων. Ἐσχάτως ἀνέγνωμεν τὰ πρακτικὰ συνεδρίας τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς **Σεχιτᾶ** (σφαγὴ καὶ ἐξέτασις ἑβραϊκὴ) τῆς Ἑβραϊκῆς Κοινότητος Λονδίνου. Ἡ ἐπιτροπὴ προεδρεύεται ἀπὸ ἕνα μέλος τῆς Βουλῆς τῶν Λόρδων, τὸν Λόρδ Σουαίθλικγ, ἀδελφὸν τοῦ ὑπουργοῦ Μονταγκού.

Ὁ καθηγητὴς τῆς Ἰατροδικαστικῆς εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, συμβαίνει νὰ εἶνε καὶ ἔφεδρος ἰατρός. Τοποθετημένος δὲ διὰ τὴν εἰδικότητά του ὡς καθηγητοῦ εἰς τὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἔπρεπεν. Εἰς τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὸν ἔλεγχον τῶν τροφίμων. Ὑπὸ τὴν ἰδιότητα δὲ ταύτην ἐπήγαινε τακτικὰ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἐπιθεωροῦσε τὰ κρέατα ποῦ ἐπωλοῦντο εἰς τὸν κοσμάκην. Ἐκεῖ κατὰ τὰς διαφόρους ἐπισκέψεις του παρετήρησε κάτι περίεργον. Ὅτι μερικοὶ κρεοπῶλαι κατέβαλλον προσπαθείας νὰ ἀποκρύπτουν τὰ ἐντόσθια τῶν σφαγίων. Καὶ πολλὰ μὲν ἀνεκάλυπτεν ὁ καθηγητής. Πολλὰ ὅμως ἀπεκρύπτοντο. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἔκαμε τὴν λογικωγάτην σκέψιν.

— Παρὰ νὰ χάνω τὸν καιρόν μου ψάχνων νὰ εὕρω τὰ πάσχοντα, χωρὶς καὶ νὰ εἶμαι βέβαιος ὅτι εὑρῆκα ὅλα, δὲν πηγαίνω καλλίτερα εἰς τὰ σφαγεῖα νὰ τὰ εὕρω ὅλα ἐκεῖ ;

Τὸ ἐσκέφθη καὶ τὸ ἔκαμε. Τὴν ἑπομένην ἀπροσδοκήτως ἐπῆγε στὰ σφαγεῖα. Καὶ ἔκαμε ἐπιθεώρησιν τῶν σφαγέντων ζῴων. Μεταξὺ αὐτῶν εὑρῆκε καὶ τρία βώδια ἕτοιμα πρὸς μεταφορὰν καὶ σφραγισμένα μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ Κράτους ἡ ὁποία ὑποτίθεται ὅτι εἶνε ἐγγύησις τοῦ φορολογοῦντος Κράτους ὅτι ἐκεῖνοι ποῦ θὰ φάγουν τὸ οὕτω σφαγμένον κρέας δὲν ἔχουν νὰ φοβοῦνται τίποτε. Ἐν τούτοις ἐξήτασεν καὶ αὐτά. Καὶ εὑρῆκε τὰ δύο ὑγιῆ. Ἀλλὰ ὅταν ἄνοιξε τὸ στῆθος τοῦ τρίτου βωδιοῦ, ἔφριξε. Τὸ ζῷον ἔπασχεν ἀπὸ καθολικὴν φυματίωσιν. Τὸ ἔκοψε κομμάτια. Καὶ εἰς τοὺς μῦς ἀκόμη εὑρῆκε φυμάτια. Καὶ τότε μὲ ἀγανάκτησιν ἐρώτησε ποῖος εἶχε σφραγίσῃ τὸ πάσχον ζῷον, τὸ ὁποῖον ἂν δὲν ἐπρόφθανε θὰ ἐπωλεῖτο καὶ θὰ ἐμόλυνε τὸν κόσμον Ἀλλὰ δὲν εὑρῆκε κανένα ἔνοχον. Διότι ἀνεκάλυψεν ὅτι ἡ σφραγὶς τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ὁ κτηνίατρος τοῦ κράτους—ἐὰν ὑπῆρχε τοιοῦτος— ἦτο ἐκεῖ ἐκτεθειμένη, διὰ νὰ τὴν χρησιμοποιοῦν μόνον οἱ κρεοπῶλαι. Τοιουτοτρόπως ἐξηκολούθεσε τὴν ἐπιθεώρησίν του καὶ ἐξηφάνισε καὶ ἕνα χοῖρον πάσχοντα ἀπὸ ἄλλην νόσον φοβερὰν καὶ θανατηφόρον διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Τὸ τρυπανόσωμα.

Μετὰ τοιαύτας ἀνακαλύψεις ὁ καθηγητὴς —ἰατρὸς ἦτο ἑπόμενον νὰ σκεφθῇ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐπιθεωρήσεις του. Φαντασθῆτε ὅμως τὴν ἔκπληξίν του ὅταν τὴν ἑπομένην διὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἀστυνομίας τὸ ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἐκάλεσε τὸν καθηγητὴν εἰς.. ἀπολογίαν, διότι ἐπενέβη εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του ! Τὸ τί θὰ συνέβη εἶνε εὐνόητον. Ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἐμποδίζοντο νὰ σφάζουν καὶ πωλοῦν τὴν «**φθίσιν**» μὲ τὴν ὀκᾶ, ἐπῆγαν εἰς ἐκείνους ποῦ τοὺς παρέχουν αὐτὴν τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρεπονέθησαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ καθηγητὴς δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν του τὸ ὑπουργικὸν ἔγγραφον. Καὶ ἐξαναπῆγε στὰ σφαγεῖα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπηρεσία τοῦ ὑπουργείου εἶχε λάβει τὰ μέτρα της. Ὀκαθηγητὴς εὑρῆκε τὴν πόρτα κλε στή.

Συνήντησα εἰς τὸν δρόμον τὸν καθηγητὴν ὠργισμένον.

— Νὰ μὴ ξαναφᾷς βωδινὸ κρέας, μοῦ εἶπε.

— Αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ, κύριε καθηγητά, Ἂν δὲν φάγω ἐγὼ θὰ φᾶνε ἄλλοι. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ κάμῃς θόρυβον, πολὺν θόρυβον. Αὐτὰ τὰ ἐγκλήματα τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου νὰ χτυπηθοῦν κατακέφαλα».

Τιμ. Σταθ.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΒΡΑΪΚΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΝ

ΤΟ ΛΑΪΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΗΣ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ

Οἱ ἑβραῖοι, ὁ λαὸς αὐτὸς ὁ κατ' ἐξοχήν ἐμπορικός, ὁ διεσπαρμένος εἰς ὅλας τὰς γωνίας τοῦ κόσμου, μὲ τὰ χίλια γλωσσικὰ ἰδιώματά του μὲ τὴν αἰσθηματολογίαν του, μὲ τὸν θρησκευτικὸν σωβινισμόν του, ὁ λαὸς αὐτός. ὁ ὁποῖος, ἕνεκα λόγων καθαρῶς ἱστορικῶν, δὲν κατώρθωσε νὰ δώσῃ, μετὰ παρέλευσιν τόσων αἰώνων ἀπὸ τῆς πρώτης λάμψεώς του, κάτι τὸ ἐνιαῖον, ποῦ νὰ χαρακτηρίζῃ τὴν πλουσίαν ἄλλως τε πνευματικὴν ζωήν του, — ἃς μὴ λησμονῶμεν, ὅτι ὁ Σπινόζα, ὁ Μάρξ, ὁ Μέντελσον, ὁ Φράνκ, ὁ Χάϊνε ἦσαν ἑβραῖοι— ὁ λαὸς αὐτός, ποῦ συμβολίζει σήμερον, εἰς ὅλας τὰς συνειδήσεις, τὴν λατρείαν πρὸς τὸ χρῆμα, οἱ ἑβραῖοι λοιπὸν ἔχουν ἐθνικὸν θέατρον, πρᾶγμα, ποῦ οἱ ἀνεξάρτητοι Ἕλληνες δὲν κατώρθωσαν ἀκόμη νὰ ἀποκτήσουν. Ἴσως νὰ φανῇ ὀλίγον περίεργον τὸ γεγονὸς αὐτό, ἀφ' οὗ ἐθνικὸν θέατρον προϋποθέτει τοὐλάχιστον ἐθνικὴν γλῶσσαν, ἕνα ἰδίωμα, ὅπου νὰ δύναται ὁ ποιητὴς νὰ ἐκφρασθῇ. Καὶ τὸ ἐνιαῖον τῆς γλώσσης λείπει ἀπὸ τοὺς ἀπανταχοῦ διεσπαρμένους ἑβραίους. Ἐν τούτοις, ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν, ὅτι εἰς ὡρισμένα μέρη τὸ ἑβραϊκὸν στοιχεῖον ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα τοῦ πληθυσμοῦ, ὅπως εἰς τὴν Ρωσσικὴν Πολωνίαν, ὅτι οἱ ἑβραῖοι ἐκεῖ εἶνε τόσον πολυάριθμοι, ὥστε νὰ ἀποτελοῦν τὸ ἥμισυ τοὐλάχιστον τῆς παγκοσμίου Ἰουδαϊκῆς κοινότητος, καὶ ὅτι οἱ ἑβραῖοι τῆς Πολωνίας ὁμιλοῦν ὅλοι τὸ αὐτὸ ἰδίωμα, τότε δὲν θὰ εἶνε παράλογον ἂν τὸ ἐν Πολωνίᾳ ἑβραϊκὸν θέατρον χαρακτηρισθῇ ὡς «ἐθνικόν». *

Λειτουργεῖ ἐν Βαρσοβίᾳ, μέσα εἰς τὸ κέντρον τοῦ Ἑβραϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς Πολωνίας εἰς τὴν Ὀβόζδα, πάροδον τῆς μεγάλης κεντρικῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν οἱ Γερμανοὶ ὠνόμασαν τώρα «Βελτστράσσε», καὶ φέρει τὸν τίτλον τοῦ «Ἑβραϊκοῦ Λαϊκοῦ Θεάτρου». Εἷς Γερμανός, ὁ Γεώργιος Γουσταῦος Βεῖσνερ, ὁ ὁποῖος τὸ ἐπεσκέφθη κατ' αὐτὰς τὸ περιγράφει λεπτομερῶς εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης». Ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι ὁ Γερμανὸς τὸ βλέπει μὲ Γερμανικὰ μάτια, μὲ μάτια δηλαδὴ συνηθισμένα νὰ ἐξετάζουν ἀρκετὰ βαθειὰ τὰ πράγματα, καὶ νὰ ἀποροῦν πρὸ φαινομένων, κοινοτάτων καὶ εἰς τὴν θεατρικὴν ζωὴν τῆς Ἑλληνικῆς πρωτευούσης Τὰς ἐλλείψεις ποῦ παρατηρεῖ, οὐδέποτε θὰ τὰς ἐπρόσεχε τὸ μάτι τοῦ Ἕλληνος θεατοῦ, καὶ οὐδέποτε θὰ τὰς ἐθεώρει ὡς ἐλλείψεις. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀκριβῶς φανερώνει τὴν ὁμοιότητα μεταξὺ τῶν δύο θεάτρων, ὁμοιότητα εἰς ἀκαλαισθησίας καὶ ἀντικαλλιτεχνικὰς ἐκφάνσεις, εἰς παρανόησιν τῶν ἀληθινῶν θεατρικῶν ἀξιῶν. Ἂν ὁ Γερμανὸς κριτικὸς ἐτύχαινε νὰ παρακολουθήσῃ παράστασιν Ἑλληνικοῦ θεάτρου, θὰ ἠπόρει διὰ τὰ ἴδια ἀκριβῶς πράγματα, τὰ ὁποῖα, κρίνων τὸ ἑβραϊκὸν θέατρον θεωρεῖ τραγελαφικά.

«Τέχνην δὲν πρέπει νὰ περιμένῃ κανείς, γράφει, ἡ Τέχνη ὡς ἐργασία δὲν εἶνε γνωστή, τὸ κυριώτερον εἶνε ἡ διασκέδασις καὶ τὸ ἐφφέ. Οἱ θεαταὶ δὲν ἔχουν ἀπαιτήσεις. Οἱ ἠθοποιοὶ παίζουν, δὲν ἐργάζονται». Τὰ ἴδια ἀκριβῶς πράγματα ἠμποροῦν νὰ λεχθοῦν καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας ἠθοποιοὺς καὶ τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον. Ὁ Βεῖσνερ, γράφει κατωτέρω· «Εἰς κάθε ἐφημερίδα δύναται νὰ ἀναγνώσῃ κανεὶς τὰ ὀνόματα τῆς Ραχὴλ Καμίνσκυ (πρωταγωνιστρίας) καὶ τοῦ Βάκσμαν (πρωταγωνιστοῦ), δύναται νὰ τὰ ἴδῃ τυπωμένα μὲ παχέα στοιχεῖα εἰς κάθε ἀγγελίαν καὶ εἰς κάθε πρόγραμμα. Ἀλλὰ τὸ πρόγραμμα εἶνε κατὰ τὰ ἄλλα ἐξόχως ἀφελέστερον καὶ ἀποσιωπᾶ, ἐπὶ παραδείγματι, τὸ ὄνομα τοῦ διευθυντοῦ τῆς παραστάσεως (τοῦ ρεζισσὲρ). Ὅπως φαίνεται, ἀκόμη ἐδῶ θεωρεῖται ὡς κυκυριώτερον πρᾶγμα ὁ πρωταγωνιστής, οἱ πρωταγωνισταὶ τραβοῦν τὸ κοινόν, καὶ ρεκλαμάρουν μὲ πάντα τρόπον τὸ παίξιμόν των». Μόλις ἡ πρωταγωνίστρια φανερωθῇ εἰς τὴν σκηνήν, τὸ κοινὸν ἐκσπᾷ εἰς χειροκροτήματα. «Ἡ πρωταγωνίστρια ὑποκλίνεται κατ' ἀρχὰς καὶ ἔπειτα ἀρχίζει τὸν ρόλον της». Ὁ Γερμανὸς διηγεῖται ὅτι παρηκολούθησε ἕνα ἀπὸ τοὺς διασημοτέρους ἠθοποιοὺς τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα καὶ ἡ εἰκὼν εἶνε τοιχοκολλημένα παντοῦ.«Τὸ κοινὸν τὸν ὑποδέχεται κάθε βράδυ μὲ ἐπευφημίας. Καὶ τί εἶνε τὸ παίξιμό του ; Μεγάλα λόγια, ἐπιμελὴς πρόκλησις τοῦ ἐφφέ. Μονολόγους ἀδύνατον νὰ τοὺς βγάλῃ πέρα, τοὺς παίζει μὲ λυρισμόν, γνωρίζει ὅμως νὰ ἐκτελῇ θαυμάσια τὰ θεατρικὰ κόλπα. Καὶ αὐτὸ τὸν κάμνει μέγαν εἰς τὸ ἑβραϊκὸν θέατρον. Τὸ ἀφελὲς κοινὸν θέλει νὰ βλέπῃ θέλει νὰ κεντρίζεται, θέλει σκηνικὴν δρᾶσιν». Ἀντικαθίστατε τὸ ὄνομα τοῦ Βάκσμαν καὶ τῆς Καμίνσκυ, μὲ ὀνόματα Ἑλλήνων πρωταγωνιστῶν καὶ πρωταγωνιστριῶν, καὶ θὰ ἰδῆτε πῶς πηγαίνουν θαυμάσια καὶ δι' αὐτοὺς τὰ λόγια τοῦ Γερμανοῦ κριτικοῦ.

Εἷς ἀπὸ τοὺς πλέον ἀγαπητοὺς συγγραφεῖς εἶνε ὁ Γκορντὶν, τοῦ ὁποίου τὸ δρᾶμα ὁ «ἑβραῖος ἱερεὺς» παίζεται εἰς τὸ θέατρον αὐτό. Ὁ Γκορντὶν γράφει εἰς τὸ Ἑβραϊκὸν αὐτὸ ἰδίωμα τὸ ὁποῖον ἔχει κάποιαν μακρυνὴν συγγένειαν μὲ τὴν Γερμανικὴν γλῶσσαν. Ἐκτὸς τοῦ «ἑβραίου ἱερέως» παίζονται καὶ ἔργα τοῦ Σούδερμαν, τοῦ Γερμανοεβραίου δραματικοῦ συγγραφέως, καθὼς καὶ ὀπερέττα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὴν μεγαλυτέραν ἐπιτυχίαν ἔχει ἡ «Θυσία τοῦ Ἰσαάκ», ἑνὸς ἑβραίου μουσικοῦ. Ἐπιθεωρήσεις δὲν ἀναφέρει ὁ Γερμανὸς ἐπισκέπτης. Αὐταὶ ἐφευρέθησαν μόνον διὰ τὸ Ἑλληνικὸν θέατρον.

Ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸν τοῦ θεάτρου αὐτοῦ τῆς Βαρσοβίας εἶνε ἡ σκηνή του. Ἔχει κτισθῆ μέσα εἰς οἰκοδόμημα ποῦ ἐχρησίμευε ἄλλοτε διὰ πανόραμα, καὶ διατηρήσει τὴν στρογυλὴν μορφήν. Ἡ πλατεῖα ὑψοῦται ἀμφιθεατρικῶς, ὑπάρχουν δὲ δύο σκηναί, ἡ κατωτέρα, ἡ ὁποία κατολαμβάνει τὸ ἥμισυ τοῦ χώρου τῆς πλατείας, καὶ ἡ κυρίως σκηνή. Ἀπὸ τῆς κατωτέρας δύο πλάγιαι θύραι φέρουν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ θεάτρου, οὕτως ὥστε παρατηρεῖται μεγάλη ὁμοιότης μὲ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν μορφὴν τοῦ Σαιξπηρικοῦ θεάτρου. Εἰς τὸ ἔργον τοῦ Γκορντὶν ὁ πρόλογος παίζεται ἐπὶ τῆς πρώτης σκηνῆς, ἐνῷ ἡ αὐλαία τῆς καθαυτὸ σκηνῆς μένει κλειστή. Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ σκηνικὴ αὕτη μορφὴ εἶνε ἐντελῶς τυχαία, καθ' ὅτι ὁ ἑβραῖος θεατρώνης δὲν κατώρθωσε ἀκόμη νὰ ἐκμετσλλευθῇ καλλιτεχνικῶς τὰς εὐκολίας ποὺ παρέχει. Ὁ Βεῖσνερ ἐλπίζει ἐν τούτοις, ὅτι τὸ θέατρον αὐτὸ θὰ προοδεύσῃ καὶ ὅτι ἡ Βαρσοβία θὰ καταστῇ μὲ τὸν καιρὸν σημαντικὸν κέντρον τῆς Ἑβραϊκῆς θεατρικῆς κινήσεως. Καὶ διατὶ νὰ μὴ τὸ πιστεύσῃ κανείς, ἀφ' οὗ ἡ ἐπιθεώρησις εἶνε ἄγνωστος ἐκεῖ πέρα ;

(«Ἐκ τῆς Νέας Ἡμέρας»)

Κ. Α.

* *Σ. Ι. Ε. Παρατηροῦμεν ὅτι ἐκ τῶν 14 ἑκατομμυρίων ἑβραίων τὰ 11 τοὐλάχιστον συνενοοῦνται κάλλιστα διὰ τῆς διαλέκτου περὶ ἧς γίνεται λόγος εἰς τὸ ἄρθρον. Εἰς αὐτὴν τὴν γλῶσσαν πρὸ τοῦ πολέμου ἐξεδίδοντο ἡμερήσιαι* **ὀκτασέλιδοι** *εἰς μέγα σχῆμα ἀντὶ 5 λεπτῶν μὲ κυκλοφορίαν 150.000 ἡμερησίως. Μὲ τὸν πόλεμον ἡ κυκλοφορία των θὰ ἐδιπλασιάσθη.*

ΠΟΙΚΙΛΑ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΔΕΝΔΡΩΝ

Ἡ ἑορτὴ αὕτη ἡ ὁποία ἤρχισε νὰ τελεῖται φέτος τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς χαριτοβρύτου ἡμῶν Βασιλίσσης θὰ εὕρῃ ὅλα τὰς συμπαθείας τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἡ ἑορτὴ αὕτη δὲν εἶναι ἄγνωστος εἰς τὸ ἑβραϊκὸν ἡμερολόγιον. Ὄντως ἡ πρωτοχρονιὰ τῶν δένδρων (Ρὸς Ἁσανὰ Λαϊλανὸτ) ἐθεσπίσθη εἰς τὸ ἑβραϊκὸν ἑορτολόγιον ἀπὸ δισχίλια καὶ ἐπέκεινα ἔτη. Τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου τὰ τέλη τοῦ 1912 ἢ ἀρχὰς τοῦ 1913 (διότι τότε συμπίπτει ἡ 15η τοῦ μηνὸς Σεβὰτ) παρέστημεν εἰς τὸν ἑορτασμὸν αὐτῆς εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἑβραϊκοῦ Σχολείου, ὅπου οἱ μαθηταὶ ἐφύτευσαν δένδρα καὶ τὸ ἑσπέρας εἰς αἴθουσαν Συλλόγου ὅπου παρετέθησαν ὀπωρικὰ ἐν τῇ ἐλευθερωθείσῃ Θεσσαλονίκῃ.

Καὶ ἐν Παλαιστίνῃ ὅπου ἀναγεννᾶται ὁ ἀγροτικὸς ἑβραϊκὸς βίος, ἑορτάζεται ἡ Πρωτοχρονιὰ τῶν Δένδρων μὲ φυτεύσεις δένδρων.

Ἐλέχθη δὲ ὅτι ὁ πρῶτος συλλαβὼν τὴν ἑορτὴν τῶν δένδρων θὰ τὴν ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τοῦ ἑβραϊκοῦ ἑορτολογίου.

ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΤΗΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ

Εἰς Πρέβεζαν ἔχουν ἐγκατασταθῇ Ἑβραῖοι ἀπὸ ὀλίγων ἐτῶν, δύναται δὲ νὰ λεχθῇ ὅτι ἡ Ἑβραϊκὴ κοινότης Πρεβέζης εἶναι ἀπὸ τὰς νεωτέρας τῆς Ἑλλάδος μὲ τάσεις προοδευτικάς.

Εἰς τὴν Ἰσραηλιτικὴν Ἀνθολογίαν «Mosè» τοῦ Φεβρουαρίου 1883, ἥτις ἐξεδίδετο ἐν Κερκύρᾳ διαβάζομεν περὶ Πρεβέζης καὶ τὰ ἑξῆς: Ἐσχηματίσθη ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐκ τῶν Ἠλία Δαβίδ, Χαΐμ Ἠσῆ, Δαβὶδ Ζαδίκ, Δαβὶδ Ἰακὼβ καὶ Ἠλία Κούλια διὰ νὰ συγκεντρώσουν εἰς κοινότητα τοὺς ἐν τῇ πόλει κατοικοῦντας Ἑβραίους καὶ νὰ ἱδρύσουν συναγωγήν. Φαίνεται ὅτι μόλις τῷ 1903 ἤτοι τὸν Χεσβὰν τοῦ 5663 κατώρθωσαν νὰ ἱδρύσουν τὴν συναγωγὴν μὲ τὸ ὄνομα «Καὰλ Καδὸς Τεφιλὰ Λεμοσὲ» ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων Ραββίνου Μωϋσῆ Κοὲν ὅστις ἐδώρησε τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν πρὸς ἀγορὰν τοῦ οἰκοπέδου.

Οἱ Ἰσραηλῖται Πρεβέζης κατάγονται ἅπαντες, ἐκτὸς μιᾶς οἰκογενείας Ἀλμπαλά, ἐξ Ἄρτης καὶ ἔχουν ὡς μητρικὴν γλῶσσαν τὴν Ἑλληνικήν.

Ἡ κοινότης ἀποτελεῖται ἐξ 85 οἰκογενειῶν (ἢ 160 ἀτόμων) ἔχει συναγωγὴν ἥτις χρησιμοποιεῖται ὡς σχολεῖον φοιτοῦν δὲ εἰς αὐτὸ 105 μαθηταὶ διδάσκουν 4 διδάσκαλοι τὴν Ἑβραϊκὴν τὴν Γαλλικὴν καὶ ἐργόχειρα.

Ἡ κοινότης ἔχει προϋπολογισμὸν 3000 φρ. ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἥμισυ διὰ τὸ σχολεῖον, ὁ διδ. τῆς γαλλικῆς πληρώνεται ὑπὸ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ συνδέσμου τῶν Παρισίων.

ΕΒΡΑΪΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀθῆναι.—Ὁ Σύλλογος τῶν Δεσποινίδων διὰ τὸ ἑβραϊκὸν Σχολεῖον μας διευθυνει τὴν ἑξῆς ἐπιστολὴν τὴν ὁποιαν εὐχαρίστως δημοσιεύομεν:

»Λαμβάνομεν την τιμὴν νὰ στέλλωμεν τὰ ὀνόματα νέων δωρητῶν τοῦ ἔργου μας, τὰ ὁποῖα παρακαλοῦμεν νὰ δημοσιεύσητε, ἐκφράζουσαι ταὐτοχρόνως διὰ τοῦ ὀργάνου σας τὰς εὐχαριστίας μας πρὸς τοὺς εὐγενεῖς δωρητάς.

ΚΚ. Ἀσὲρ Λευῆ δρ. **200.** Ι. Μεγὴρ Σολομὼν δρ. **100,** Μποχὼρ Σακκᾶς **25.** Μίνως Κωνσταντίνης **25.** Κα Ἀρδίττη ἐκ Σμύρνης **25.** ΚΚ. Σ. Σαρφατὴς **20,** Ἀβραὰμ Σαφφατὴς **10.** Ι. Σιφέχας **10.** Π. Μάτσας **5** Ἰακὼβ Γκαμπὰϊ **3.** Α. Ἀλχανάτης **2.** Ε. Δαφφὰ **2.** Ἀνώνυμος ἐκ Θεσσαλονίκης **2.** τὸ ὅλον δρ. **429.**

Προσέτι παρακαλοῦμεν νὰ σημειώσετε ὅτι ὁ κ. Ἀ. Κωνσταντώνης λόγῳ τῆς ἐκ δραχ. 500 δωρεᾶς αὐτοῦ ἀνηγορεύθη «μέγας εὐεργέτης» ὁ κ. Ἀσὲρ Λευῆς «εὐεργέτης» καὶ ὁ κ. Μεγὴρ «δωρητής». Ἡ πρόεδρος **Β. Ἀλπάλγη**

—Ἀναγράφομεν μετ' ἀληθοῦς χαρᾶς ὅτι μεταξὺ τῶν ἐπιτυχόντων φέτος εἰς τὰς εἰσητηρίους ἐξετάσεις τοῦ Πολυτεχνείου εἶναι καὶ ὁ φίλος τελειόφοιτος τοῦ Γυμνασίου Ἰωαννίνων κ. Ἰωσὴφ Νεγρίν, ὁ ὁποῖος ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὴν Σχολὴν τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν. Εὕμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ κ. Νεγρίν, εὐφυὴς καὶ ἐπιμελὴς νέος θέλει τιμήσῃ ἑαυτὸν καὶ τὴν Κοινότητα Ἰωαννίνων.

Θεσσαλονίκη.—Ἂν καὶ ἀργὰ συγχαίρομεν ἐγκαρδίως τὸν φίλον κ. Μποχὼρ Μορτζοῦκον διορισθέντα Διευθυντὴν τοῦ Τηλεγραφείου Θεσσαλονίκης.

Τρίκκαλα.—Κατὰ τὰς ἀρχαιρεσίας τοῦ Σιωνικοῦ Συλλόγου ἐξελέγησαν: Ἰ. Γ. Γιακοὲλ πρόεδρος, Δαβὶδ Ἰ. Φαρατζῆς ἀντιπρόεδρος, καὶ οἱ κ. κ. Λάζαρος Φελοὺς, Ἀσὴρ Μωϋσῆς, Ἀβραὰμ Ρέβαχ, Ραφαὴλ Φελοὺς σύμβουλοι καὶ ὁ κ. Ἰσμ. Ἀτοὺν ἀναπληρωματικὸς τοιοῦτος.

Τὸ ταμεῖον τοῦ Συλλόγου μόλις ἀρχίσαντος τὴν δρᾶσιν του ἔχει ἤδη δρ. 130. Ἰ. Γ.

—Γυνὴ σεβαστὴ ἡ Μαριὰμ Κωὲν σύζυγος τοῦ ἀξιοτίμου κ. Ἠλία Κωὲν ἐξεμέτρησε πρό τινος τὸ ζῆν. Πεπροικισμένη μὲ τὰς σπανίας ἀρετὰς τῆς παρελθούσης γενεᾶς, ἡ μεταστᾶσα ἄφησε ἄφατον λύπην εἰς τοὺς οἰκείους της, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐλάτρευον, καὶ τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀναθρέψει ἐν τῇ αὐστηρᾷ εὐσεβείᾳ καὶ ἀρετῇ. Ἡ «Ἰσρ. Ἐπιθεώρησις» γνωρίζουσα ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ἐκτιμῶσα τὴν οἰκογένειαν Κωὲν ἐκ Τρικκάλων, προσφέρει εἰς αὐτὴν τὰ εἰλικρινῆ αὐτῆς συλλυπητήρια καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς φίλους κ. κ. Ἰεχιὲλ καὶ Χαὴμ βουλευτὴν υἱοὺς τῆς μεταστάσης καὶ εἰς τὸν γαμβρόν της ἰατρὸν Μ. Κοφφίναν βουλευτὴν καὶ τὴν κυρίαν του.

Πρέβεζαν.— Ἡ Α. Μ. ὁ Βασιλεὺς ἐδέχθη νὰ γίνῃ ἀνάδοχος τοῦ ὀγδόου υἱοῦ τοῦ κ. Ἰ. Ζακάρ. Ἡ Α. Μ. ἐπεφόρτισε τὸν πρόεδρον τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος κ. Ἰωσὴφ Λευῆ νὰ τὸν ἀντιπροσωπεύσῃ. Εἰς δὲ τὸν ἀνάδεκτόν του ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἔστειλε πολύτιμον ἐνδυμασίαν μὲ ἀστέρα φέροντα τὸ μονόγραμμα Κ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἑβραϊκά. Ὁ μικρὸς Ζακὰρ ὠνομάσθη Μωϋσῆς—Κωνσταντῖνος.

Ἰωάννινα.—Μᾶς γράφουν:

Εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον εἰς ἄρθρον περὶ Κοινότητος Ἰωαννίνων ἀναγράφεται ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται μαθηταὶ τοῦ Γυμνασίου εἶναι 3. Ὁ ἀληθὴς ἀριθμὸς ἐν τούτοις εἶναι ἐννέα.

Λάρισα.—Ὁ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει Σιωνιστικὸς Σύλλογος μόλις ἀναδιοργανωθείς, ἐγκαινίασε τὴν δρᾶσιν του διὰ μεγάλης διαλέξεως περὶ ἑβραϊκῶν ἑορτῶν, ἣν ἔκαμε ὁ ἐκ Θεσσαλονίκης κ. Ἰσὰκ Οὐζιὲλ.

Τὴν Κυριακὴν 10 τρέχ. κατόπιν προσκλήσεων τοῦ ἡμετέρου συλλόγου ἅπαντες οἱ ἐνταῦθα Ἰσραηλῖται μετὰ τῶν κυριῶν των ἐκτὸς ὀλίγων κυριῶν αἱ ὁποῖαι εὐχαριστοῦνται νὰ ἀντιδράσουν εἰς πᾶσαν καλὴν πρωτοβουλίαν καὶ αἱ ὁποῖαι ἀπέσχον ἐπιδεικτικῶς, προσῆλθον εἰς τὴν Ἰσραηλιτικὴν σχολήν, ἵνα ἀκούσουν τὴν συνδιάλεξιν.

Τὸν κ. Οὐζιὲλ συνέστησε εἰς τὸ ἀκροατήριον ὁ πρόεδρος τῆς Κοινότητος κ. Ἀβραὰμ Μ. Κοέν, ὁ ὁποῖος τὸν ηὐχαρίστησε διὰ τὸ ὑπὲρ τῆς Κοινότητος τῆς Λαρίσης ἐνδιαφέρον του καὶ διὰ τὴν ἐξ 25 δραχμῶν προσφορὰν ὑπὲρ τοῦ συσιτίου τοῦ σχολείου.

Ὁ κ. Οὐζιὲλ λαβὼν τὸν λόγον ἐξέφρασε κατὰ πρῶτον τὴν μεγάλην χαρά του διὰ τὴν ἀνασύστασιν τοῦ Σιωνιστικοῦ Συλλόγου καὶ παρεκίνησε τοὺς παρισταμένους νὰ παράσχουν τὴν συνδρομὴν εἰς τὸ ἔργον τοῦ νηπιαγωγείου καὶ τοῦ συσσιτίου τοῦ σχολείου.

Ἀκολούθως δὲ ἤρχισε τὴν διάλεξίν του περὶ τῶν ἑβραϊκῶν ἑορτῶν καὶ τῆς ἑορτῆς «Χανουκὰ» ἰδιαιτέρως, ἡ ὁποία διήρκεσε μίαν ὥραν περίπου.

Πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διαλέξεως καὶ μετ' αὐτὴν ὁμὰς δεσποινίδων ἐτραγούδησε διάφορα Σιωνικὰ ᾄσματα καὶ τὸν ὕμνον «Ἀτικβά».

Ἐκ μέρους τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Σχολείου ὁ κ. Χαὶμ Λ. Ἀλχανάτης ἀνεκοίνωσε τὴν ἀνασύστασιν τοῦ Σιων. Συλλόγου καὶ τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ νὰ διοργανώσῃ τακτικὰς τοιαύτας διαλέξεις.

Ἡ ἠθικὴ ἐκ τῆς ἑορτῆς ταύτης ὠφέλεια ὑπῆρξε μεγάλη.

Πολλαὶ δεσποινίδες σκέπτονται νὰ ἱδρύσουν Σιωνικὸν σύλλογον.

Ἡ δὲ ἐπιτροπὴ τοῦ «Ὀαβὲ-Σιὼν» συνεπληρώθη ὡς ἑξῆς:

Πρόεδρος Ἀβραὰμ Χ. Τουρών. Γραμματεὺς Χαὶμ Λ. Ἀλχανάτης. Ταμίας Ἀβραὰμ Σαμ. Μισραχῆς. Σύμβουλοι Ἀβραὰμ Χαὶμ Μισραχῆς καὶ Ρενὲ Κοέν.

Χ. Ἀλχανάτης.

Ἀντιπρόσωποι Ἰωαννίνων τῆς «Ἰσρ. Ἐπιθεωρήσεως» εἶναι οἱ κ.κ. Ἰσαὰκ Κοφφίνας καὶ Σολωμὼν Νεγρὶν οἱ ὁποῖοι εὐγενῶς προσεφέρθησαν. Τὸ ὄνομα τοῦ κ. Νεγρὶν παρελείφθη ἐκ παραδρομῆς εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον. «Ἡ Διεύθυνσις»

Εὐχαριστοῦμεν μετ' εὐγνωμοσύνης τοὺς φιλτάτους κ. κ. Ἰωσὴφ Λευὴ Καλαμῶν καὶ Ἰσαὰκ Ρεκανάτης Τρικκάλων, στείλαντας ἤδη τὴν δεκάδραχμον συνδρομὴν τοῦ 5ου ἔτους.